

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Розвиток програмно-цільового планування місцевих бюджетів в Україні

Виконав: здобувач освіти групи ФК23-1зм
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Харіна Ангеліна Олексіївна
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сальникова Т.В.

Рецензент _____
(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Харіна А.О. Розвиток програмно-цільового планування місцевих бюджетів в Україні.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто сутність програмно-цільового планування в бюджетному процесі, зокрема, на місцевому рівні. Проведено аналіз застосування програмно-цільового методу планування та моніторингу виконання місцевих бюджетів в Україні, а також проаналізовано виконання місцевого бюджету Слобожанської ОТГ із застосуванням програмно-цільового методу. Виявлено проблеми застосування програмно-цільового методу, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм. Викладено напрями удосконалення програмно-цільового планування місцевих бюджетів в Україні з урахуванням проаналізованого зарубіжного досвіду застосування програмно-цільового методу. У кваліфікаційній роботі магістра висвітлено особливості залучення громадськості для підвищення ефективності застосування програмно-цільового методу та прозорості виконання місцевих бюджетів.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 98 сторінках, містить 12 таблиць, 18 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел включає 54 найменування.

Ключові слова: місцеві бюджети, програмно-цільовий метод, доходи бюджетів, видати бюджетів, бюджетна програма, ефективність.

ANNOTATION

***Kharina A.O.* Development of program-target planning of local budgets in Ukraine.**

Qualification work for the Master's degree in the specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The work examines the essence of program-target planning in the budget process, in particular, at the local level. An analysis of the application of the program-target method of planning and monitoring of the implementation of local budgets in Ukraine was carried out, as well as the implementation of the local budget of Slobozhansk OTG with the application of the program-target method was analyzed. The problems of the application of the program-target method, which affect the effectiveness of implementation of budget programs, have been identified. The areas of improvement of the program-target planning of local budgets in Ukraine are outlined. The master's qualification work highlights the features of public involvement to increase the effectiveness of the program-target method and the transparency of local budget implementation.

The master's qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources, appendices, presented on 98 pages, contains 12 tables, 18 figures, 4 appendices. The list of used sources includes 54 names.

Key words: local budgets, program-target method, budget revenues, budget expenditures, budget program, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПЛАНУВАННЯ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ	7
РОЗДІЛ 2	
АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ У ПЛАНУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	21
2.1. Аналіз застосування програмно-цільового методу планування та моніторингу виконання місцевих бюджетів в Україні	21
2.2. Аналіз виконання місцевого бюджету Слобожанської ОТГ із застосуванням програмно-цільового методу	24
2.3. Основні проблеми застосування програмно-цільового методу, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм	61
РОЗДІЛ 3	
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	74
3.1. Зарубіжний досвід застосування програмно-цільового підходу у бюджетному процесі	74
3.2. Напрями удосконалення програмно-цільового методу планування бюджетних видатків	81
3.3. Підвищення ролі громадськості у бюджетному процесі для забезпечення прозорості формування та виконання бюджету	89
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі є дієвим інструментом для забезпечення ефективного, цільового та раціонального використання бюджетних ресурсів. У процесі планування напрямів витрачання коштів, враховуючи обмежені фінансові можливості, важливо визначати пріоритети їх розподілу залежно від потреб у сферах оборони, безпеки та соціально-економічного розвитку країни.

Період воєнних дій створює серйозні виклики, такі як скорочення обсягів виробництва національних підприємств, відтік робочої сили за кордон та інші негативні чинники, які ускладнюють формування дохідної частини бюджетів різних рівнів і змушують скорочувати витрати. Непередбачуваність економічних тенденцій, зумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, значно ускладнює процес чіткого бюджетного планування. Однак під час розробки бюджету необхідно обов'язково враховувати витрати, пов'язані з відновленням і реконструкцією цивільної та критично важливої інфраструктури. Фінансова підтримка, яку Україна отримує від міжнародних партнерів, також повинна спрямовуватися на пріоритетні завдання, забезпечуючи максимальну ефективність та економію.

Попри те, що програмно-цільовий метод використовується в Україні вже понад десятиліття, його ефективність залишається низькою через низку проблем. Зокрема, це слабкий взаємозв'язок між стратегічним і бюджетним плануванням, а також державними інвестиціями, поряд із неповним впровадженням середньострокового бюджетного планування.

Відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, заплановано вдосконалення бюджетного планування, що включає узгодження стратегічного планування з нормами бюджетного законодавства. Крім того, наголошується на необхідності оптимізації бюджетних програм і системи оцінки їх результативності.

Дослідженням питання бюджетного планування та застосування програмно-цільового методу приділяли увагу такі вчені: О. Кириленко, М. Кульчицький, В. Опарін, Б. Малиняк, М. Тимошенко, І. Шубенко, С. Юрій та інші. Однак потребують подальшого вивчення підходи до застосування програмно-цільового планування бюджету з метою розробки пропозицій щодо його удосконалення.

Мета роботи полягає у дослідженні стану бюджетного планування за програмно-цільовим методом та розробка пропозиції щодо перспектив його розвитку в Україні.

Досягнення поставленої мети реалізовується шляхом вирішення завдань:

- розкрити теоретичні основи програмно-цільового планування в бюджетному процесі ;
- проаналізувати застосування програмно-цільового методу планування та моніторингу виконання місцевих бюджетів в Україні;
- провести аналіз виконання місцевого бюджету Слобожанської ОТГ із застосуванням програмно-цільового методу;
- охарактеризувати основні проблеми застосування програмно-цільового методу, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм;
- вивчити зарубіжний досвід застосування програмно-цільового підходу у бюджетному процесі
- запропонувати напрями удосконалення програмно-цільового методу планування бюджетних видатків;
- запропонувати підвищення ролі громадськості у бюджетному процесі для забезпечення прозорості формування та виконання бюджету.

Об'єкт дослідження – процес бюджетного планування на основі програмно-цільового методу.

Предмет дослідження – розвиток програмно-цільового планування місцевих бюджетів в Україні.

Методи дослідження, використані в цій роботі, базуються на діалектичному та системному підходах до аналізу процесу бюджетування в Україні. Завдяки застосуванню статистичних і аналітичних методів було проведено оцінку ключових показників бюджетних програм і результативності їх виконання. Метод порівняння дозволив співставити завдання та напрями використання коштів у межах різних бюджетних програм соціальної сфери. Крім того, за допомогою узагальнення вдалося підбити підсумки дослідження та сформулювати висновки щодо можливостей вдосконалення програмно-цільового методу в бюджетному процесі.

Інформаційну основу дослідження склали нормативно-правові акти України, зокрема закони, укази Президента України, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України. Також використано звітні дані Міністерства фінансів України про виконання бюджетів, показники реалізації бюджетних програм Міністерства соціальної політики України, праці вітчизняних і зарубіжних науковців, статистичні матеріали та інформацію з Інтернет-джерел.

Практична цінність роботи полягає у запропонованих рекомендаціях щодо вдосконалення механізмів оцінки ефективності бюджетних програм, підвищення результативності їх реалізації та забезпечення раціонального використання бюджетних коштів у процесі планування й виконання бюджету за програмно-цільовим методом.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПЛАНУВАННЯ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах сьогодення ефективне управління фінансовими ресурсами місцевих громад набуває критичної важливості, що зумовлює необхідність застосування сучасних підходів до формування й реалізації бюджетів. Одним із провідних інструментів управління бюджетними коштами виступає програмно-цільовий метод. Цей підхід спрямований на досягнення чітко визначених результатів, дозволяючи враховувати стратегічні пріоритети та забезпечувати раціональне використання бюджетних ресурсів.

Методологічні та теоретичні аспекти бюджетного планування висвітлювала О. Посаднєва. У своїй роботі вона проаналізувала економічні й політичні фактори, що впливають на якість планування в умовах економічної нестабільності [30]. За результатами дослідження вчена дійшла висновку, що бюджетне планування слід розглядати як «науково обґрунтований процес, який передбачає методичне й методологічне визначення обсягів, джерел формування та напрямків використання централізованого фонду грошових ресурсів, а також узгодження й координацію дій усіх учасників бюджетного процесу як у короткостроковій, так і в середньостроковій перспективі» [3].

Необхідно підкреслити значущість застосування сучасних методів та інструментів бюджетного планування, адже їхній вибір визначає точність і обґрунтованість ключових показників. До основних методів, що використовуються в бюджетному плануванні, належать: балансовий, нормативний, метод експертних оцінок, економетричний та програмно-цільовий метод (ПЦМ). Інструменти для підвищення ефективності планування включають інформаційно-технологічні рішення, такі як програмне забезпечення, цифрові технології тощо.

Поняття «програмно-цільовий метод» має різні трактування у науковій літературі. На думку Луцківа О. М., ПЦМ є «методом програмного втілення

управлінських рішень і засобом реалізації комплексного підходу до вирішення соціально-економічних проблем» [18].

Губа М. І. визначає ПЦМ як «інструмент, що сприяє підвищенню якості державних послуг та оптимізації розподілу обмежених бюджетних ресурсів» [8]. Огонь Ц. Г. підкреслює, що ПЦМ є «найефективнішим серед методів бюджетування, оскільки він орієнтований на досягнення конкретних результатів» [23].

Базарна О. В. називає ПЦМ «поширеним механізмом реалізації державної політики, який пов'язує цілі, ресурси і завдання через цільові програми» [1]. Варцаба В. І. та Траньович Ю. П. зазначають, що ПЦМ об'єднує різні методи бюджетного процесу, забезпечуючи зв'язок між ресурсами та результатами [5].

Кизим М. О. та Феденко Г. М. наголошують, що ПЦМ дозволяє встановити прямий зв'язок між розподілом бюджетних ресурсів і досягнутими результатами, враховуючи пріоритети державної політики [12].

Федосов В. М. і Бабич Т. С. характеризують ПЦМ як «технологію управління бюджетними ресурсами в коротко- та середньостроковій перспективі», підкреслюючи важливість моніторингу виконання програм і гнучкого перерозподілу ресурсів [50].

Зокрема, характеризуючи метод програмно-цільового бюджетування, М. Кульчицький підкреслює, що він передбачає використання таких інструментів, як фінансове стимулювання і санкції, які у поєднанні здатні підвищити активність і відповідальність учасників бюджетного процесу [4].

У свою чергу, М. Тарасюк розглядає бюджетне планування як «цілісну систему, що охоплює стратегічний горизонт планування та забезпечує ефективне виконання цілей і завдань стратегії бюджетної політики в середньо- та короткостроковому періодах» [43]. Однак це визначення не конкретизує завдання та цілі, які ставить перед собою процес планування.

Метою бюджетного планування є створення умов, що забезпечують збалансування і стійкість бюджетної системи, а також прогнозування обсягів і

джерел надходжень і напрямів видатків. Призначення бюджетного планування полягає у реалізації основних принципів бюджетної системи шляхом:

- забезпечення збалансованості фінансових показників і їхньої відповідності державним програмам економічного та соціального розвитку;
- визначення джерел і способів фінансування завдань і заходів, передбачених державними програмами;
- реалізації єдиної фінансової політики держави через уніфіковані підходи до бюджетного процесу.

Основні функції бюджетного планування охоплюють:

1. визначення факторів, які впливають на бюджетну систему, а також формування цілей та шляхів реалізації бюджетної політики у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі;
2. розроблення та обґрунтування заходів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку держави та окремих територіальних громад;
3. розрахунок і обґрунтування обсягів фінансових ресурсів, необхідних для досягнення поставлених завдань соціально-економічної політики держави;
4. координацію та регламентування дій учасників бюджетного процесу для досягнення цілей соціально-економічного розвитку [43].

Таким чином, формулюючи сутність бюджетного планування, його можна визначити як науково обґрунтований процес, спрямований на визначення джерел формування бюджетних доходів і напрямів використання бюджетних ресурсів. Цей процес враховує цільові макроекономічні показники та національні стратегічні цілі для економічного розвитку держави з метою оптимізації доходів і видатків та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку.

В умовах воєнного стану здійснювати бюджетне планування надзвичайно складно через вплив численних факторів [6], серед яких:

- високий ступінь невизначеності у мінливих умовах воєнного часу

та обмежений доступ до необхідної статистичної інформації;

- неможливість прогнозувати динаміку ключових економічних показників (рівень інфляції, курс гривні, реальний ВВП, обсяги експорту та імпорту тощо);
- постійне зростання видатків на оборону і безпеку;
- зростаючі вимоги міжнародних партнерів, які надають фінансову допомогу, зокрема щодо підвищення соціальних стандартів і збільшення фінансування окремих напрямів (наприклад, на ремонт житла для відновлення прав і можливостей населення) [25].

Через складну фінансову ситуацію в країні Уряд активно залучає міжнародну фінансову підтримку від інших країн. Однак у випадку несвоєчасного надходження або відсутності очікуваного зовнішнього фінансування заплановані обсяги бюджетних видатків можуть бути недосягнутими. Таким чином, залежність від зовнішнього фінансування створює додаткові ризики для точності планування бюджетних показників.

Схематично основні фактори, ризики та особливості, які впливають на бюджетне планування у воєнний період і які необхідно враховувати для його покращення, можна відобразити у вигляді рисунка (Рис. 1.1).

Зазначені на рисунку фактори та ризики частково можна подолати, змінюючи підходи до планування бюджетних показників.

Так, при підготовці бюджету на 2024 рік Урядом було прийнято рішення відновити з 01.01.2024 дію норм Бюджетного кодексу України (БКУ) [4] щодо складання Бюджетної декларації. Цей документ є частиною процесу середньострокового бюджетного планування і дозволяє спрогнозувати основні бюджетні показники на середньострокову перспективу, що допомагає забезпечити більш точне і збалансоване планування.

Застосування Бюджетної декларації сприяє вдосконаленню планування показників бюджету, даючи змогу орієнтуватися на стратегію економічного розвитку, визначати пріоритетні напрями витрат і забезпечувати стабільність бюджету в умовах змінної економічної ситуації.

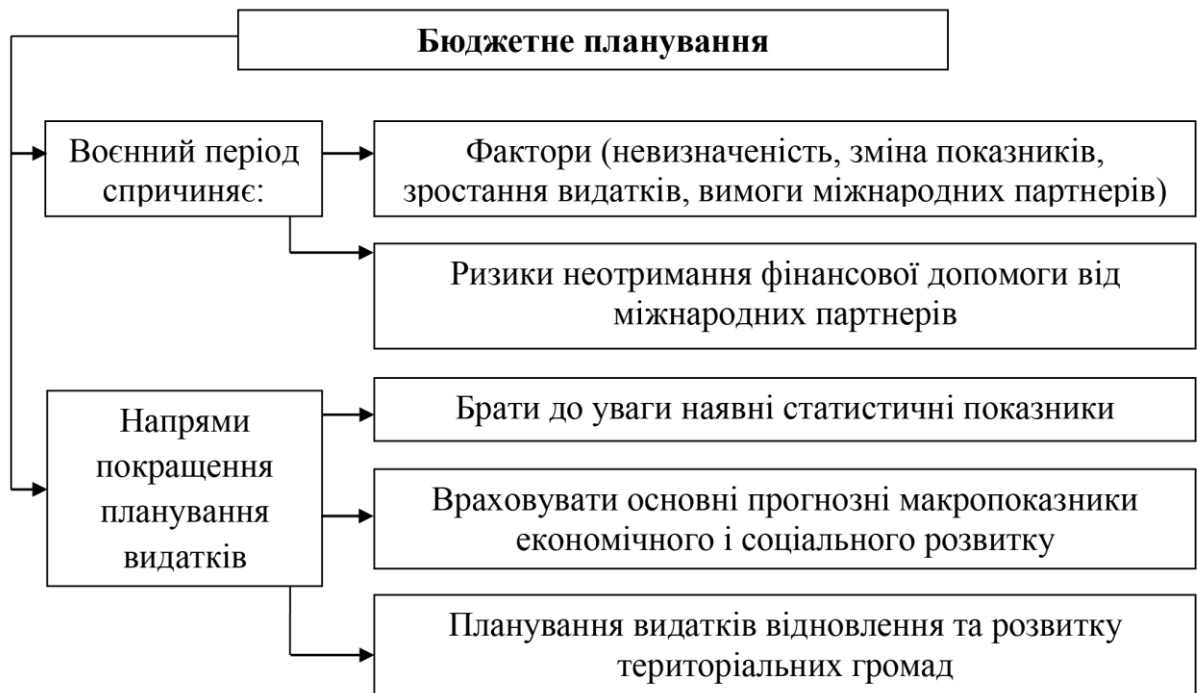

Рис. 1.1. Особливості бюджетного планування у воєнний період [43]

Крім того, для підвищення ефективності планування необхідно налагодити ефективну взаємодію між учасниками бюджетного процесу. Важливо чітко визначити перелік прав, обов'язків і відповідальності осіб, наділених бюджетними повноваженнями, що забезпечить чіткість, прозорість і злагодженість у виконанні бюджету.

Зазначене твердження підкреслює, що бюджетний процес за програмно-цільовим методом (ПЦМ) є циклічним і має кілька етапів. Цей цикл починається з визначення соціальних та економічних проблем, які потребують вирішення, а завершується оцінкою результатів та ефективності впроваджених заходів. Ось основні етапи цього циклу:

1. Визначення проблем – на першому етапі здійснюється аналіз поточних соціально-економічних проблем, які мають бути вирішені за допомогою бюджетних коштів.

2. Розробка заходів – на основі виявлених проблем розробляються конкретні заходи, які спрямовані на їх подолання. Ці заходи обов'язково повинні бути орієнтовані на досягнення конкретних результатів.

3. Розподіл ресурсів – визначаються фінансові ресурси, які будуть використані для реалізації заходів, і розробляються конкретні програми або проєкти для їх впровадження.

4. Виконання програм – на цьому етапі здійснюється безпосереднє виконання запланованих заходів, моніторинг та коригування у разі потреби.

5. Оцінка результатів – після завершення виконання програм проводиться оцінка їх ефективності та результативності. Це дозволяє здійснити зворотний зв'язок і коригувати подальші кроки у бюджетному процесі [32].

Цей цикл дозволяє забезпечити не лише досягнення стратегічних цілей, а й підвищення ефективності витрат державних коштів, гарантуючи, що кожна фінансова одиниця сприяє вирішенню конкретних проблем та завдань [9] (рис. 1.2).

Рис.1.2. Модель бюджетного процесу за програмно-цільовим методом [9]

Згідно з цією моделлю, кожен новий бюджетний цикл за програмно-цільовим методом (ПЦМ) починається з оцінки результативності бюджетної програми після її завершення, що дозволяє визначити рівень досягнення поставлених цілей [9]. Це твердження підтримує і Мусаєва І., яка підкреслює, що «використані фінансові ресурси повинні приносити результат. Основна

суть програмно-цільового методу полягає в тому, щоб акцентувати увагу не лише на можливостях бюджету (наявних ресурсах), а й на найбільш ефективному їх використанні» [22]. Враховуючи це, при застосуванні ПЦМ важливо проводити оцінку його результативності.

Варто зазначити, що ключовим нормативним актом, який регулює застосування ПЦМ на рівні державного та місцевих бюджетів, є Бюджетний кодекс України (БКУ). Згідно з його положеннями, ПЦМ у бюджетному процесі визначається як «метод управління бюджетними коштами, спрямований на досягнення конкретних результатів із використанням бюджетних коштів та з оцінкою ефективності їх використання на всіх етапах бюджетного процесу» [4].

Отже, узагальнюючи наукові та практичні підходи до розуміння поняття ПЦМ, яке застосовується у бюджетному процесі місцевих громад, можна запропонувати таке визначення: програмно-цільовий метод на місцевому рівні – це підхід до управління бюджетними коштами, орієнтований на досягнення конкретних результатів і реалізацію пріоритетів місцевої політики в умовах обмежених ресурсів громади, при цьому передбачає оцінку ефективності витрат на всіх етапах бюджетного процесу. Це визначення підкреслює спрямованість ПЦМ на досягнення результатів і наголошує на важливості оцінки ефективності витрат для забезпечення раціонального використання обмежених ресурсів місцевих бюджетів.

Також важливо дослідити складові елементи цього методу, а також принципи і механізм його реалізації. Багато вітчизняних науковців звертали увагу на аналіз складових ПЦМ. Зокрема, І. Титарчук [47] досліджувала суть результативних показників бюджетних програм у сфері сільського господарства і зазначила, що важливим недоліком елементів системи планування результатів діяльності цієї сфери є відсутність чіткої методики обчислення результативних показників бюджетних програм, а також слабка узгодженість цих показників між собою, що ускладнює повну оцінку ефективності використання бюджетних коштів.

Основними складовими програмно-цільового методу у бюджетному процесі є бюджетні програми (БП), відповідальні виконавці, паспорти бюджетних програм та результативні показники бюджетних програм.

Бюджетна програма, відповідно до ст. 2 БКУ, визначається як сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, з визначенням та реалізацією яких займається розпорядник бюджетних коштів відповідно до своїх функцій [4]. Варто зазначити, що формування БП є однією з основних переваг ПЦМ. Цікавою є думка І. Мусаєвої, яка, порівнюючи програмно-цільовий та постатейний методи, зазначає, що при складанні бюджету за постатейним методом (за бюджетними функціями) «складно зрозуміти, які саме заходи фінансуються в межах тієї чи іншої функції. Часто назва функції не повністю відображає заходи, які насправді фінансуються» [22].

При розгляді аспектів застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі на місцевому рівні важливо звернути увагу на основні принципи використання бюджетних коштів:

1. Принцип орієнтації на конкретний результат – спрямованість бюджетних коштів на досягнення чітких і вимірюваних результатів з метою забезпечення ефективного використання ресурсів.

2. Принцип цільового використання – бюджетні кошти використовуються лише на цілі, визначені бюджетними призначеннями та асигнуваннями [10].

3. Принцип чіткого розмежування відповідальності між головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальними виконавцями бюджетних програм. Це дозволяє підвищити ефективність і якість виконання програм, забезпечити контроль за витратами та досягненням конкретних цілей, що в свою чергу сприяє оптимальному використанню бюджетних ресурсів і задоволенню потреб громади.

4. Принцип прозорості та відкритості — передбачає чітке визначення цілей та завдань, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти, а також

підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм [11], оприлюднення детальної інформації щодо витрат.

5. Принцип контролю та моніторингу – здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на всіх етапах бюджетного процесу, включаючи оцінку управління бюджетними коштами через проведення державного фінансового аудиту, моніторинг виконання бюджетних програм та оцінку їх ефективності [10].

6. Принцип ефективності та результативності – забезпечення максимально ефективного використання бюджетних коштів, для чого застосовуються результативні показники. Для оцінки ефективності самого програмно-цільового методу використовуються спеціальні методики.

Основні складові програмно-цільового методу розкриті у роботі К. Крамаренко [16], яка зазначала, що обов'язковою умовою цього методу є узгодження та оцінка ефективності бюджетних програм, а також необхідність їх коригування, що є довготривалим процесом і може ускладнювати реалізацію програм. Вчена підкреслювала, що кількісна оцінка ефективності надання суспільних послуг є складною задачею, тому цей процес потребує подальшого розвитку наукових підходів.

Серед основних елементів стабільного функціонування бюджетної системи країни М. Тимошенко [44] виділяє механізм середньострокового бюджетного планування та визначає ключові чинники, які негативно впливають на його повноцінне впровадження, а саме: зовнішні та внутрішні фактори.

Програмно-цільовий метод застосовується як на рівні державного бюджету, так і на місцевому рівні. Згідно зі статтею 20 Бюджетного кодексу України [4], визначаються специфічні показники програмно-цільового методу, які одночасно є складовими частинами бюджетної програми (рис. 1.3).

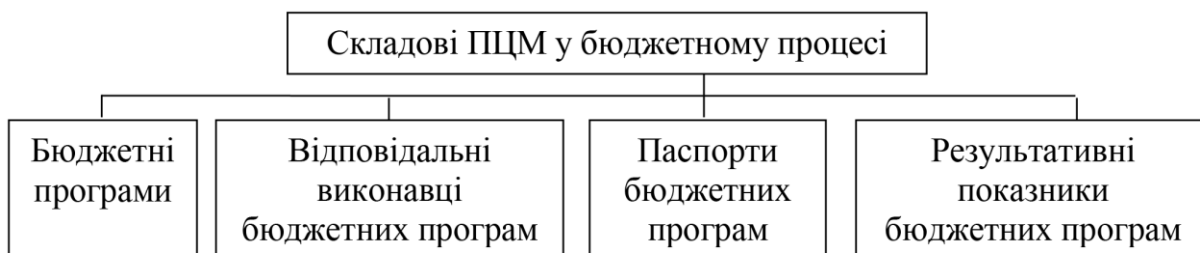

Рис. 1.3. Основні складові ПЦМ [43]

Складові програмно-цільового методу, що зображені на рисунку, можна представити таким чином, детально описавши й інші елементи.

Зокрема, для кожної бюджетної програми складається основний документ – паспорт бюджетної програми (далі – ПБП), структура якого може бути представлена у наступному вигляді (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Структура ПБП та сутність його складових [25]

Як видно з рисунку, паспорт бюджетної програми (ПБП) складається з

одинадцяти розділів. Згідно з частиною 3 статті 20 Бюджетного кодексу України, бюджетні програми формуються головними розпорядниками бюджетних коштів під час складання бюджетної декларації, яка є документом середньострокового бюджетного планування. У декларації визначаються засади бюджетної політики та показники державного бюджету на середньостроковий період [4]. Бюджетна декларація також слугує основою для складання прогнозів місцевих бюджетів.

Правила складання ПБП та звітів про їх виконання охарактеризують зміст основних складових бюджетних програм. Однією з таких складових є відповідальні виконавці програми, яких зазвичай призначають головні розпорядники бюджетних коштів за погодженням з Міністерством фінансів України або місцевим фінансовим органом для виконання конкретної бюджетної програми.

Відповідальний виконавець бюджетної програми має забезпечити цільове та ефективне використання бюджетних коштів протягом усього періоду реалізації програми з урахуванням визначених кошторисних призначень.

Важливу роль у складанні ПБП відіграє визначення найменування бюджетної програми. Воно має чітко відображати основну суть програми і бути лаконічним та інформативним, узагальнюючи сукупність заходів програми [12]. При формулюванні найменування програми слід уникати надмірної деталізації, застосовуючи лише ті ознаки, які відрізняють програму від інших. Вважається недоцільним включати до найменування програми фрази типу «утримання органів влади, бюджетних установ» тощо.

Цілі бюджетної програми визначають її мету, яка повинна бути чітко сформульованою, реалістичною та досяжною. Мета має відповідати пріоритетам державної політики в конкретній сфері та бути спрямованою на досягнення загальних цілей державної політики. Опис мети програми повинен чітко пояснювати очікувані результати від її реалізації у середньостроковій перспективі та відображати зміни, яких має зазнати ситуація для осіб, які

отримують публічні послуги. Як і найменування програми, мета не повинна зводитися лише до забезпечення діяльності бюджетних установ.

Мету бюджетної програми деталізують її завдання, які також мають бути чітко сформульованими, конкретними та орієнтованими на досягнення визначених цілей під час виконання програми. Важливо, щоб для кожного завдання був виокремлений хоча б один напрям використання коштів.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо формування бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету [19], напрямки використання бюджетних коштів включають дії (заходи), спрямовані на надання публічних послуг. Ці дії повинні бути орієнтовані на досягнення мети та виконання завдань, використовуючи кошти, передбачені відповідною програмою.

При формулюванні напрямів використання коштів важливо враховувати економічну характеристику видатків, які будуть здійснюватися для виконання певної програми. Напрями повинні бути чітко визначеними, щоб органи Державної казначейської служби України могли ефективно ідентифікувати спрямування видатків відповідно до їхнього призначення в бюджетній програмі. Проте, не варто формулювати напрями занадто детально, адже це може обмежити гнучкість бюджету.

Бюджетну програму необхідно оцінювати за її ефективністю, для чого використовуються результативні показники. Ці показники складаються з кількісних та якісних показників і мають на меті визначення результату виконання програми та рівня досягнення цілей державної політики, пов'язаних з конкретною програмою.

Згідно з «Загальними вимогами до визначення результативних показників бюджетних програм» [10], виділяються наступні групи результативних показників:

1. Затратні показники – визначають обсяги та структуру ресурсів, необхідних для виконання програми, а також характеризують структуру витрат бюджетної програми.

2. Продуктові показники – описують результати діяльності головного розпорядника бюджету за конкретний період, відображають обсяг продукції, кількість наданих послуг, а також кількість осіб, які отримали публічні послуги.

3. Показники ефективності – характеризують економність витрачання бюджетних коштів, співвідношення між обсягом продукту та витраченими ресурсами, визначаються як витрати на одиницю показника продукту, або відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до витраченого ресурсу.

4. Показники якості – визначають динаміку досягнення мети та виконання завдань програми, рівень реалізації інвестиційних проектів, ступінь готовності об'єктів, виконуваних за рахунок коштів програми, та користь для суспільства [43].

Для кожної конкретної бюджетної програми головний розпорядник бюджетних коштів розробляє перелік результативних показників згідно з порядком, визначеним Міністерством фінансів України.

Формування бюджетних програм здійснюється на різних етапах бюджетного процесу [12], а саме:

1. Підготовка пропозицій до Бюджетної декларації – на стадії підготовки інформації про зміни в структурі витрат державного бюджету та складання бюджетних пропозицій.

2. Складання бюджетного запиту – якщо у головного розпорядника є пропозиції щодо нової бюджетної програми, яка раніше не була передбачена, необхідно подати інформацію про таку програму у встановленій формі.

3. Доопрацювання проекту закону про Державний бюджет України – у разі ініціювання нової бюджетної програми під час розгляду проекту закону, необхідно узагальнити інформацію про програму та подати її до Міністерства фінансів після набрання чинності законом для оцінки її впливу на середньострокову перспективу.

4. Виконання бюджету – на основі внесених змін до розпису державного бюджету або у разі підготовки змін до закону про Державний бюджет України [12].

Таким чином, аналізуючи складові елементи ПЦМ, можна зробити висновок, що вони є необхідними для чіткого визначення мети, на яку спрямовуються бюджетні кошти, а також для оцінки раціональності та результативності їх витрачання. Формування бюджетних програм відбувається на різних етапах бюджетного процесу, проте особливу увагу слід приділяти обґрунтуванню доцільності нової бюджетної програми та її впливу на суспільство.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ У ПЛАНУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз застосування програмно-цільового методу планування та моніторингу виконання місцевих бюджетів в Україні

Протягом останніх двох років в Україні тривають активні бойові дії, що суттєво впливають на ситуацію з місцевими фінансами та процеси балансування доходів і витрат місцевих бюджетів. Процес бюджетного планування, який передбачає визначення основних показників для місцевих бюджетів, відбувається в умовах форс-мажорних обставин. Місцеві бюджети стикаються з труднощами через недоотримані планові доходи, руйнування критично важливої інфраструктури, внутрішню міграцію та релокацію підприємств, що ставить під загрозу виконання місцевими органами влади своїх повноважень. Для забезпечення економічної стабільності та фінансової рівноваги необхідно підтримувати безперервне виконання місцевих бюджетів, навіть в умовах непередбачуваних викликів.

Ключовим фактором у забезпеченні добробуту населення є ефективне управління місцевими фінансами, що включає узгодження доходів і видатків за обсягами та термінами їх надходження і витрачання, забезпечуючи стабільний рух бюджетних коштів. Частина цих коштів після впровадження реформи фінансової децентралізації зосереджена на місцевому рівні. Водночас, витрати місцевих бюджетів на військові та соціальні потреби зростають через погіршення ситуації, що призводить до збільшення бюджетного дефіциту. Показники виконання місцевих бюджетів України за 2021-2023 роки подано в таблиці 2.1 за відповідними фондами бюджетів.

Таблиця 2.1

Виконання місцевих бюджетів України за 2021-2023 рр. [27]

Показники місцевих бюджетів	Всього, млрд грн			Загальний фонд, млрд грн			Спеціальний фонд, млрд грн		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Доходи	580,7	555,1	652,6	502,0	527,0	590,5	78,7	28,1	62,1
Видатки	569,4	484,3	646,8	408,9	421,5	476,3	160,6	62,8	170,5
Кредитування	0,2	0,9	0,4	0,3	1,0	0,4	-0,1	-0,1	0,0
Дефіцит (-)/ Профіцит (+)	11,0	69,9	5,4	92,9	104,5	113,9	-81,8	-34,6	-108,5

Протягом дослідженого періоду, зокрема в 2022 році, спостерігається відповідне зниження доходів і витрат місцевих бюджетів, що є реакцією на воєнний стан. Незважаючи на це, загалом протягом цього часу спостерігається зростання доходів, витратків та обсягів кредитування. Динаміка змін показників місцевих бюджетів за 2021-2023 роки відображена на рисунку 2.1.

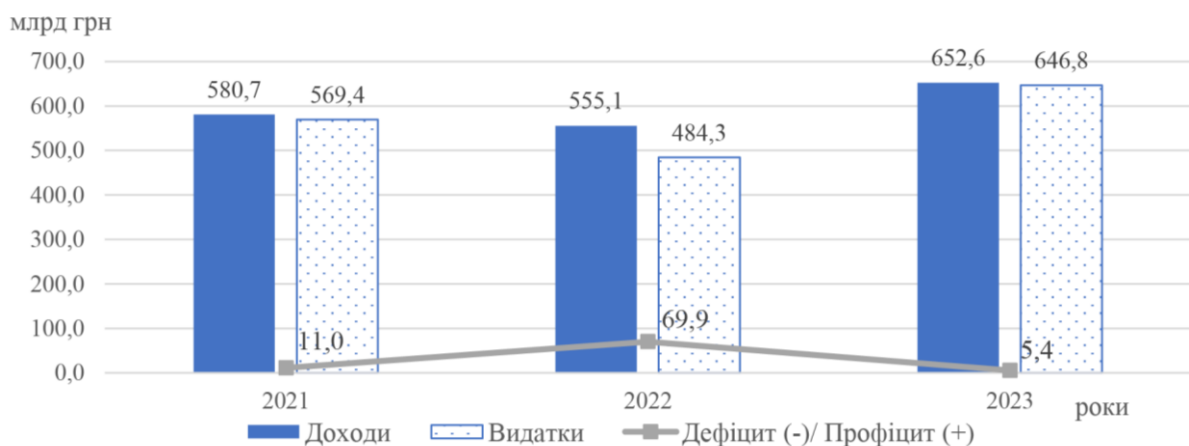

Рис. 2.1 Баланс показників виконання місцевих бюджетів за 2021-2023 рр. [27]

Незважаючи на важкі обставини, варто зазначити, що місцеві бюджети виконувалися з профіцитом протягом усього дослідженого періоду. Однак у 2023 році спостерігається зменшення цього профіциту. Загалом тенденція

свідчить про зростання показників виконання місцевих бюджетів за період 2021-2023 років, хоча в 2022 році відзначалося зниження. Цю тенденцію підтверджують дані про зростання темпів виконання бюджету, що наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка показників виконання місцевих бюджетів за 2021-2023 рр.

Показники місцевих бюджетів	Всього, %			Загальний фонд, %			Спеціальний фонд, %		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Доходи	95,6	117,6	112,4	105,0	112,0	117,6	35,7	221,3	78,9
Видатки	85,0	133,6	113,6	103,1	113,0	116,5	39,1	271,8	106,2
Кредитування	383,9	40,6	155,8	318,3	37,2	118,4	97,1	-7,9	-7,7
Дефіцит (-)/ Профіцит (+)	633,5	7,7	49,1	112,5	109,0	122,6	42,3	313,2	132,5

На рисунку 2.2 представлені результати порівняння фактичного виконання показників місцевих бюджетів із запланованими сумами. Це дозволяє оцінити рівень виконання, який відображає ступінь досягнення показників, встановлених на етапі бюджетного планування.

Рис. 2.2 Динаміка рівня виконання показників місцевих бюджетів за 2021-2023 рр. [27]

Попри невелике недовиконання за доходами, зокрема значне у 2022 році (6,3%), спостерігається постійне недовиконання місцевих бюджетів за

видатками: у 2021 році – на 8,2%, у 2022 році – на 22,3%, у 2023 році – на 14,4%. Це означає, що частина бюджетних програм не була профінансована, і громадяни не отримали послуг, що були передбачені рішеннями про місцеві бюджети. Схожу динаміку з недовиконанням демонструють і трансферти з Державного бюджету до місцевих бюджетів. Таким чином, на загальному фоні всіх місцевих бюджетів України виникає проблема з досягненням планових показників у видатковій частині. Це особливо виражено на тлі більш високого рівня виконання планових показників за доходами.

2.2. Аналіз виконання місцевого бюджету Слобожанської ОТГ із застосуванням програмно-цільового методу

Однак кожен місцевий бюджет, як і кожна громада – будь то сільська, міська, або територія району чи області, має свої унікальні характеристики. Тому доцільно розглянути питання бюджетного планування в системі місцевих фінансів на прикладі конкретного місцевого бюджету. В даному випадку для детальнішого аналізу візьмемо за основу Слобожанську (Ювілейну) селищну територіальну громаду.

Слобожанське – це селище з розвиненою комунальною та соціальною інфраструктурою. Оцінюючи ресурсний потенціал, конкурентні переваги, проблеми та зовнішні виклики, можна стверджувати, що Слобожанська ОТГ є фінансово спроможною громадою.

Слобожанська (Ювілейна) селищна територіальна громада була утворена у серпні 2018 року шляхом об'єднання Ювілейної селищної ради та Степнянської сільської ради. В об'єднаній громаді налічується два населених пункти: селище Слобожанське (адміністративний центр громади) та село Степове. Відповідно до розпорядження КМУ від 20 травня 2023 року № 601-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Дніпропетровської області», до складу Слобожанської територіальної громади було приєднано ще чотири населені пункти трьох сільських рад Дніпровського

району: села Балівка, Партизанська, Олександрівка та Василівка. Слобожанська ТГ розташована в центральній частині Дніпропетровської області.

З урахуванням приєднаних територій чисельність населення громади збільшиться на 8 000 осіб і становитиме 23 663 особи, з яких: міське населення – 14 278 осіб, сільське населення – 9 385 осіб. Економічно активне населення віком 16-59 років складає понад 56% від загальної кількості, а населення пенсійного віку – близько 25%.

Площа громади становить 282,21 км² (до приєднання – 166,39 км²), з яких землі за межами населених пунктів займають 258,83 км², а землі в межах населених пунктів – 23,37 км². Зокрема, землі сільськогосподарського призначення займають 188,43 км², а землі під водою – 18,60 км².

Щодо економічного потенціалу громади, за оперативними даними ГУ статистики у Дніпропетровській області, станом на 01.01.2024, на території Слобожанської ТГ зареєстровано 1 808 суб'єктів господарювання (с/г Слобожанське – 1 515, с. Балівка – 83, с. Василівка – 1, с. Олександрівка – 64, с. Партизанське – 97, с. Степове – 48), що на 50 більше, ніж станом на 01.01.2023 (1 758 СГ).

Економічний потенціал громади забезпечується підприємствами у таких секторах, як промисловість, торгівля та сільське господарство. Переважна кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва працює у сфері торгівлі (1005 СГ або 66,4% від усіх зареєстрованих СГ), промисловості (156 СГ або 10,3%) та сільському господарстві (95 СГ або 6,3%).

За 2023 рік до загального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) надійшло 393,9 млн грн. Бюджетоутворюючими підприємствами сформовано 44,2% від загальних надходжень цього фонду, що більш детально відображено у таблиці 2.3.

Економіка громади характеризується наявністю ключових підприємств у сферах промисловості, торгівлі та сільського господарства, які забезпечують стабільне надходження коштів до місцевого бюджету. Існують перспективи

для подальшого економічного розвитку через розширення існуючого бізнесу, розвиток рекреаційно-туристичної інфраструктури та стимулювання малого підприємництва.

Таблиця 2.3

**Перелік бюджетоутворюючих підприємств Слобожанської ОТГ
станом на 01.01.2023 року [41]**

п/п	КОД ЄДРПОУ	Назва бюджетоутворюючих підприємств	Надходження до загального фонду бюджету ОТГ, тис.грн.	Питома вага надходжень в загальній сумі загального фонду бюджету ОТГ, %
1	37373551	ТОВ «М'ясна фабрика «Фаворіт плюс»»	38 515,1	9,8
2	37090215	ТОВ «Логістик Юніор»	34 855,4	8,8
3	33184723	ПРАТ «Інтеркерама»	16 260,9	4,1
4	34307753	ПП «Транс Логістик»	18 973,5	4,8
5	34737504	ТОВ «Рітейл делевомпент»	8 929,4	2,3
6	32490244	ТОВ «Епіцентр К»	9 054,0	2,3
7	32998698	ТОВ «Метрополія»	8 410,3	2,1
8	30487219	ТОВ «№АТБ-Маркет»	8 782,7	2,2
9	32049199	ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна»	9 251,9	2,3
10	35442481	ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет»	6 619,0	1,7
11	38361903	ТОВ «Веста Трак Батері»	4 748,8	1,2
12	39461796	ТОВ «АВК Конфешері»	6 516,9	1,7
13	24615640	ТОВ «М'ясокомбінат «ЮВЛІЕЙНИЙ»	3 170,2	0,8
Всього по наведених підприємствах			174 088,1	44,2
РАЗОМ надходжень до загального фонду бюджету ТГ (без офіційних трансфертів)			393 878,0	100,0

Підприємства громади виробляють широкий спектр продукції, зокрема харчові продукти (свіже або охолоджене свиняче м'ясо, ковбасні вироби, шоколад і кондитерські вироби), металургійні вироби (сталевий дріт), керамічну плитку, хімічні та електротехнічні продукти.

Агропромисловий комплекс громади складається з 69 сільськогосподарських підприємств різних форм власності та 26 фізичних осіб-підприємців. Основна діяльність сільськогосподарських підприємств зосереджена на рослинництві, зокрема на вирощуванні зернових культур, у

тому числі високоякісного продовольчого зерна, а також технічних і овочевих культур.

Особливістю агросектора є розвинене свинарство. У селі Степове функціонує маточник і комплекс дорощування, відгодівельний комплекс та комплекси з виробництва свинини замкнутого циклу. До провідних сільськогосподарських підприємств належать: ПСП «Деметра», ТОВ «Агрофірма «Дніпро», ТОВ АПФ «Агроінвест», ТОВ АФ «Весна», ПП «Сігма» (свинарство) та інші. Продукція, що виробляється, реалізується на ринках обласного центру, громади, інших регіонів країни та за кордоном. Окрім агроформувань, 740 власників паїв села Степове обробляють земельні ділянки та продають свою продукцію на території громади та обласного центру.

У питанні торговельного обслуговування мешканців громади та навколишніх районів провідну роль відіграють основні торговельні мережі, які функціонують на території громади. Вздовж головних транспортних артерій громади сформувалась потужна торгова агломерація з великими торговими мережами, такими як «Метро», «Епіцентр», «Ашан», «Олді», «АТБ» та інші.

Торгівельні послуги надають 110 торгових точок, 38 об'єктів громадського харчування, 6 аптек, 33 підприємства з побутово-ремонтних послуг, Будинок побуту, Садово-виставковий центр, 17 автозаправних станцій, 5 дитячо-розважальних центрів та інші об'єкти інфраструктури.

Ринок праці в Слобожанській громаді найбільш активний у таких секторах, як торгівля, надання послуг, переробна промисловість (зокрема виробництво м'ясних продуктів), бюджетна сфера та сільське господарство. За інформацією Дніпровської районної філії Дніпропетровського обласного центру зайнятості, станом на 1 січня 2024 року в громаді зареєстровано 248 безробітних.

Наразі Слобожанська громада володіє суттєвим потенціалом для підвищення інвестиційної привабливості. Відповідно до рейтингу, складеного Фондом «Регіональний центр економічних досліджень і підтримки бізнесу»,

станом на 1 липня 2023 року громада увійшла до топ-100 найкращих громад України за рівнем інвестиційної привабливості. Слобожанська ТГ посіла 42 місце серед громад з населенням до 100 тисяч осіб у країні та перше місце серед громад Дніпропетровської області. Оцінювання здійснювалося на основі 40 показників [14].

Аналіз ефективності використання інвестиційних коштів свідчить про значне покращення рівня життя в Слобожанській громаді:

1. Субвенція на соціально-економічний розвиток. Згідно з розпорядженням КМУ від 08.07.2023 № 891-р, Слобожанська ТГ отримала субвенцію з державного бюджету у розмірі 1 450 тис. грн. Ці кошти були спрямовані на придбання медичного обладнання, зокрема ультразвукової діагностичної системи DC-60, яка укомплектована датчиками С.6-2, V11-3, L13-3, а також гібридним графічним принтером Sony UP-X 898MD і блоком безперебійного живлення.

2. Реконструкція школи. На умовах співфінансування з обласним бюджетом реалізовано проєкт з реконструкції Комунального закладу «Слобожанська загальноосвітня школа І ступеня №2» по вул. Теплична, 30, 30-а у смт Слобожанське. Проєкт включав добудову шкільної обідньої зали, харчоблоку, спортивної та актовий зали, бібліотеки, 7 навчальних кабінетів та допоміжних приміщень. Загальна площа добудови склала 3596,4 м². Роботи, розпочаті у 2021 році, завершено в серпні 2023 року. Загальна сума фінансування склала 136,3 млн. грн., з яких 22,3 млн. грн. надійшли з обласного бюджету, а 114 млн. грн. – з місцевого бюджету.

3. Співпраця з USAID DOBRE. У рамках угоди про співробітництво з проєктом USAID DOBRE реалізовано проєкт «Створення Агенції місцевого розвитку Слобожанської селищної територіальної громади». Завдяки проєкту було здійснено ремонт приміщень, придбано сучасне комп'ютерне обладнання, оргтехніку, оснащення для телевізійної та фотостудії, офісні меблі. Станом на 01.01.2024 року всі роботи завершено. Загальна вартість

проєкту становила 1,4 млн. грн., з яких 0,8 млн. грн. профінансовано програмою DOBRE, а 0,6 млн. грн. – місцевим бюджетом.

Розглянемо бюджет Слобожанської об'єднаної територіальної громади (ОТГ) Дніпровського району Дніпропетровської області на 2024 рік як приклад. Доходи бюджету громади розраховані відповідно до статей 64, 69 та 69-1 Бюджетного кодексу України.

Загальний обсяг доходів бюджету Слобожанської ТГ на 2024 рік становить 474 497,6 тис. грн (див. рис. 2.3). Основні показники надходжень за 2023-2024 роки включають:

- Власні доходи – 414 137,8 тис. грн, з яких: загальний фонд – 404 331,3 тис. грн; спеціальний фонд – 9 806,5 тис. грн.
- Трансферти – 60 359,9 тис. грн.

Такий розподіл дозволяє ефективно формувати фінансову базу громади, забезпечуючи її функціонування та розвиток у 2024 році.

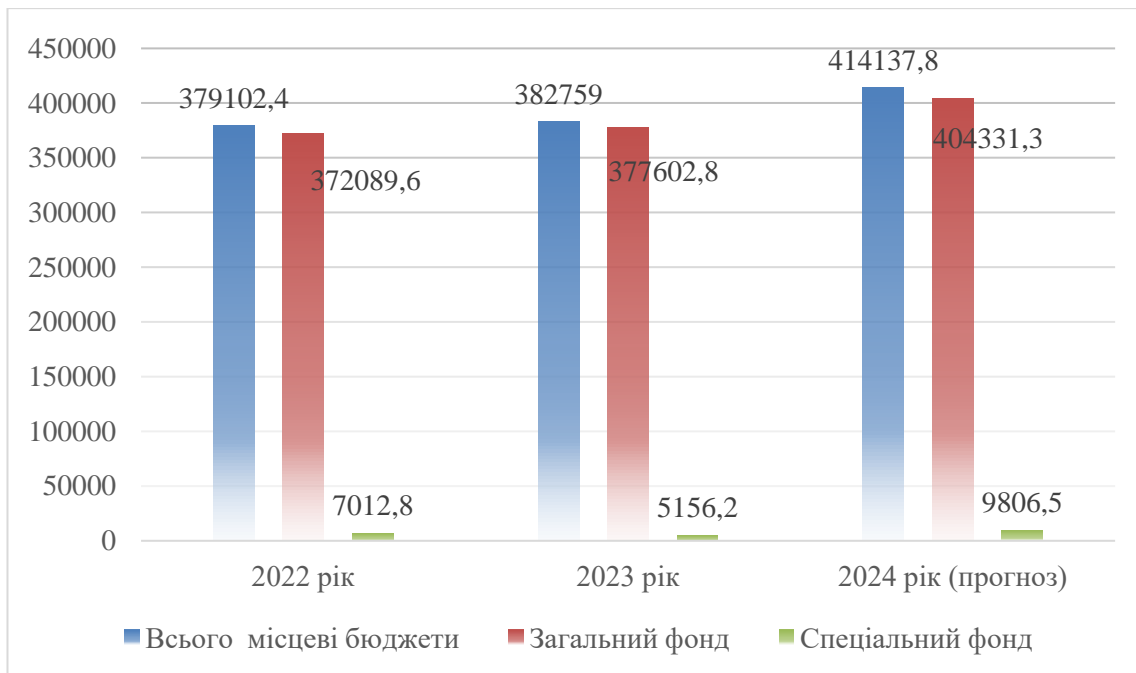

Рис. 2.3. Показники власних надходжень до бюджету Слобожанської ОТГ за 2023 – 2024рр., тис.грн. [41]

Прогнозні показники власних доходів загального фонду Слобожанської громади на 2024 рік зросли на 26 728,4 тис. грн (або на 7%) порівняно з 2023

роком. Основними чинниками цього зростання є прогнозоване підвищення мінімальної заробітної плати на 25% у 2024 році та залучення доходів від приєднаних територій – сіл Балівка, Партизанське та Олександрівка.

На території громади діють бюджетоутворюючі підприємства, такі як:

- ТОВ «М'ясна фабрика «Фаворит плюс», ТОВ «М'ясокомбінат «Ювілейний» – харчова промисловість (м'ясо, ковбаси).
- ПРАТ «Інтеркерама» – керамічна плитка.
- ТОВ «АВК Конфекшнері» – шоколад і кондитерські вироби.
- ТОВ Кабельний завод «Енергопром», ТОВ «Дніпропромліт» – металургія (стальний дріт) та електротехнічна продукція.
- ПП «Дивоцвіт» – виробництво хімічної продукції.

Вагомий вклад у розвиток економіки забезпечують підприємства торгівлі й послуг, такі як: «Метро», «Епіцентр», «Ашан», «Олді», «АТБ».

Основним джерелом доходів загального фонду бюджету залишається податок і збір на доходи фізичних осіб, який формує 60% власних доходів загального фонду в 2024 році.

Згідно з нормами Податкового кодексу України, для розрахунку прогнозних надходжень податку на доходи фізичних осіб враховується показник витрат на оплату праці (ВОП), до якого належать:

- Фонд оплати праці найманих працівників та грошового забезпечення військовослужбовців (ФОП).
- Допомога по тимчасовій непрацездатності, що фінансується з фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Прогноз надходжень податку розрахований на основі очікуваного обсягу фонду оплати праці, рівня середньої заробітної плати, діючих ставок і бази оподаткування доходів фізичних осіб.

Основні фактори, які впливають на обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) до бюджету:

- Єдина ставка оподаткування доходів фізичних осіб, що становить 18%.

- Підвищення мінімальної заробітної плати: з 1 січня 2024 року – до 7 100 грн/місяць або 42,6 грн/год; з 1 квітня 2024 року – до 8 000 грн/місяць або 48 грн/год.

- Легалізація заробітної плати, спрямована на зменшення тіньової економіки та збільшення обсягу оподатковуваних доходів.

Динаміку надходжень ПДФО у період з 2020 по 2024 роки проаналізовано та відображено на рис. 2.4. Такий аналіз демонструє позитивну тенденцію збільшення надходжень до бюджету громади, що обумовлено зростанням заробітних плат, легалізацією доходів та стабільним застосуванням чинних норм податкового законодавства.

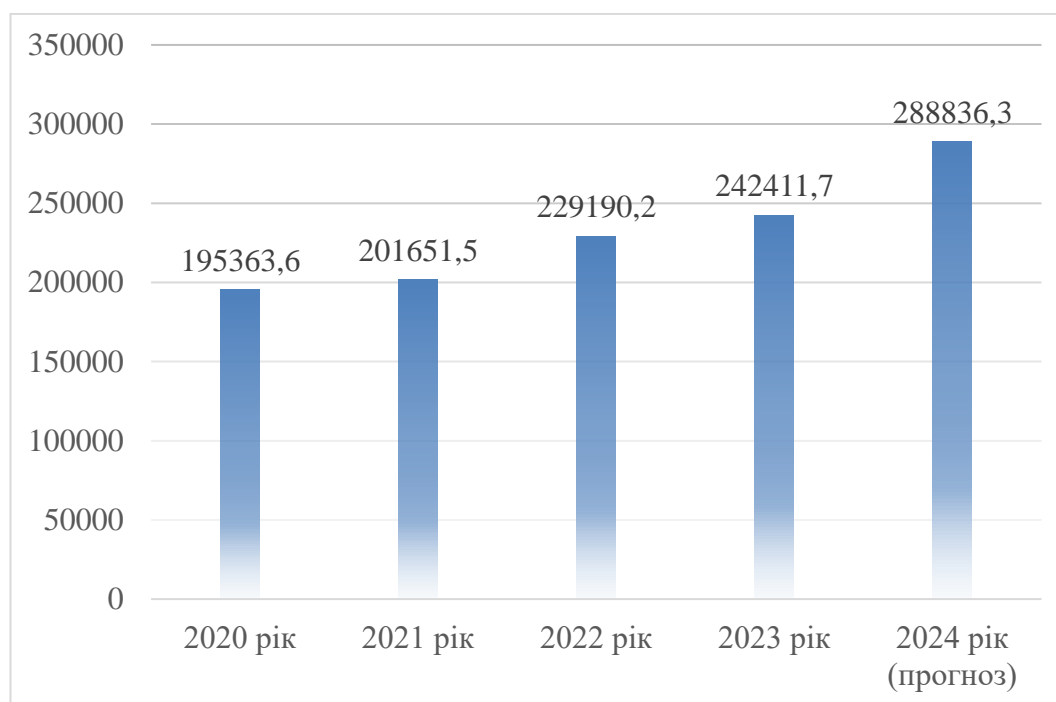

Рис. 2.4. Динаміка надходжень податку на доходи з фізичних осіб до зведеного бюджету Слобожанської ОТГ, тис.грн. [41]

Обсяг податку та збору на доходи фізичних осіб на 2024 рік з урахуванням чинного законодавства розрахований в цілому по територіальній громаді у сумі 288 803,6 тис. грн.

На 2024 рік бюджетом Слобожанської ОТГ заплановано отримати 32,7 тис. грн акцизного збору (за даними ГУ ДПС у Дніпропетровській області), що

перевищує фактичні надходження 2023 року на 10,7 тис. грн або у 1,5 раза. Основним джерелом такого приросту є діяльність КП Керуючої компанії «Господар».

Прогноз надходжень акцизного податку на 2024 рік становить 21 941,3 тис. грн, що нижче очікуваних показників 2023 року. Це зумовлено змінами у Бюджетному кодексі України, які впливають на розподіл надходжень.

Передбачено, що частина акцизного податку з пального, виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України, буде зарахована до Державного бюджету в обсязі 38 650,8 тис. грн у 2024 році.

Аналіз динаміки надходжень акцизного податку до бюджету громади за період з 2019 по 2024 роки представлено на рис. 2.5, який демонструє коливання обсягів податку внаслідок законодавчих змін та економічних умов.

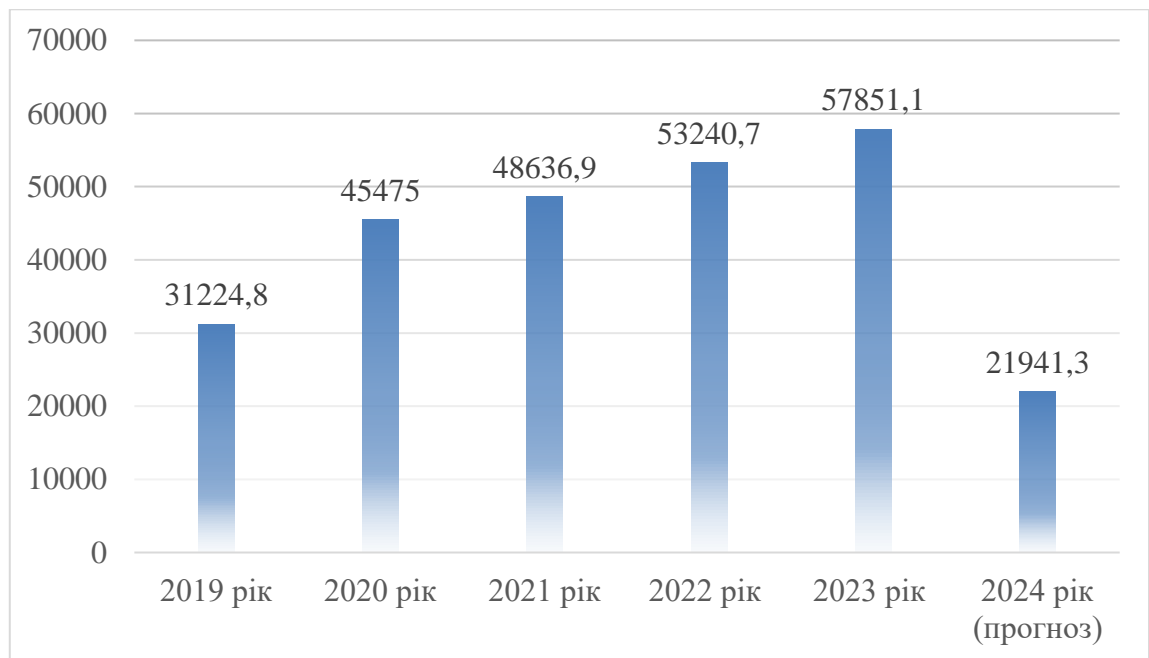

Рис. 2.5. Динаміка надходження акцизного податку до бюджету Слобожанської ОТГ, тис.грн. [41]

Прогнозні надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (рівень інфляції на 2024 рік – 11,4%) визначені по діючому законодавству, що передбачає

зарахування надходжень з алкогольних напоїв та тютюнових виробів до бюджету громади в обсязі 21 941,3 тис грн.

Аналіз надходжень податку на майно Слобожанської ОТГ представлено на рис. 2.6. Розрахунок податку на майно, включно з платою за землю, на 2024 рік здійснено із врахуванням даних щодо юридичних та фізичних осіб. Це охоплює земельний податок та орендну плату за земельні ділянки, що перебувають у державній та комунальній власності. При цьому розрахунок виконано без урахування індексації нормативно-грошової оцінки земельних ділянок.

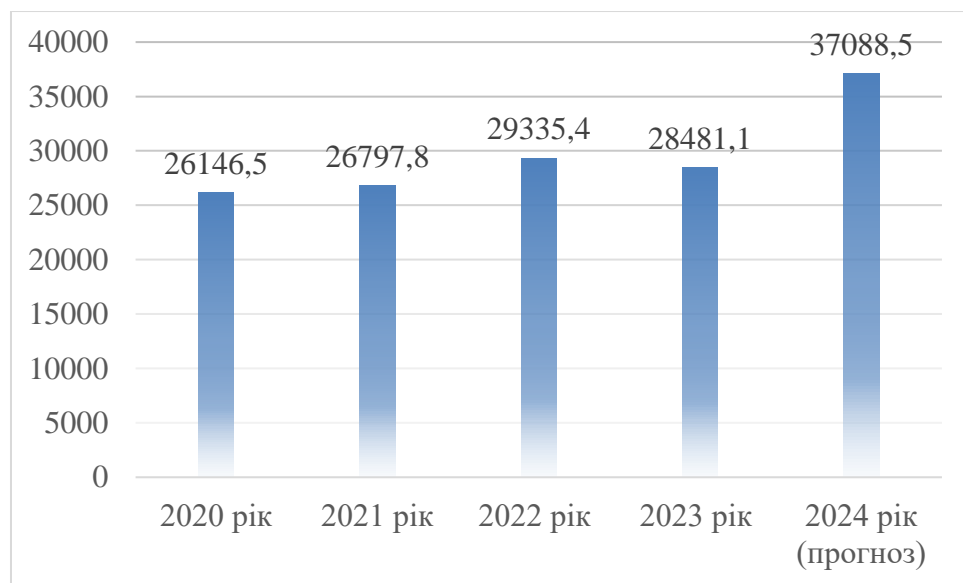

Рис. 2.6. Динаміка надходжень податку на майно (плата за землю), тис.грн. [41]

Збільшення надходжень податку на майно, зокрема плати за землю, зумовлене підвищенням ставок земельного податку на 2024 рік. Це очікуване зростання є результатом рішень, прийнятих органами місцевого самоврядування, з метою збільшення дохідної частини бюджету.

Динаміка та складові податку на майно у структурі бюджету громади свідчать про значну роль цього джерела доходів у фінансуванні місцевих ініціатив та проєктів

Прогнозний показник податку на майно, зокрема плати за землю, до

місцевих бюджетів Слобожанської ОТГ на 2024 рік становить 37 088,5 тис. грн, що на 9 051,2 тис. грн (або в 1,3 раза) більше, ніж фактичні надходження за 2023 рік.

Розрахунок здійснено на основі норм Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актів, які регулюють земельні відносини. Прогноз сформовано з урахуванням:

- динаміки фактичних надходжень за попередні роки;
- фактичного використання земельних ділянок на території громади.

Фактори, що вплинули на прогноз:

1. Підвищення ставок земельного податку на 2024 рік, встановлених місцевими органами влади.
2. Збереження коефіцієнта індексації грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення на рівні 2023 року.

Ці заходи спрямовані на збільшення дохідної частини бюджету громади, що дозволить реалізувати заплановані соціально-економічні проекти.

Розрахунок прогнозних показників податку на майно (нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та транспортного податку до бюджету Слобожанської ОТГ на 2024 рік виглядає наступним чином:

1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки:
 - Прогнозована сума на 2024 рік становить 17 579,6 тис. грн.
 - Збільшення у порівнянні з фактичними надходженнями 2023 року складає 3 050,0 тис. грн (або у 1,2 раза).

При розрахунку враховано:

- зміни, передбачені Законом України №2628-VIII від 23 листопада 2021 року, які уточнюють адміністрування та перегляд ставок податку;
 - підвищення мінімальної заробітної плати з 1 січня 2024 року, відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік».
2. Транспортний податок:
 - Прогнозована сума на 2024 рік становить 368,7 тис. грн.

Прогнозування виконано на основі даних ГУ ДПС у Дніпропетровській області, враховуючи діючі законодавчі зміни та тенденції попередніх років. Ці показники спрямовані на збільшення дохідної частини бюджету громади для забезпечення стабільності місцевих фінансів

Прогнозні показники надходжень єдиного податку на 2024 рік для Слобожанської ОТГ свідчать про суттєве збільшення порівняно з попереднім роком:

1. Прогнозна сума єдиного податку на 2024 рік становить 36 995,4 тис. грн.
2. Збільшення порівняно з 2023 роком на 8 694,1 тис. грн, або на 30%.
3. Основні чинники, що сприяють такому зростанню:
 - Збільшення надходжень через приєднання нових територій (села Балівка, Партизанське, Олександрівка), що призвело до збільшення на 5 785,0 тис. грн.
 - Зростання числа фізичних осіб-підприємців (ФОП) та малих підприємств, які реєструють свою діяльність через відкриття нових ФОП та ПП, що також підвищує обсяг надходжень єдиного податку.

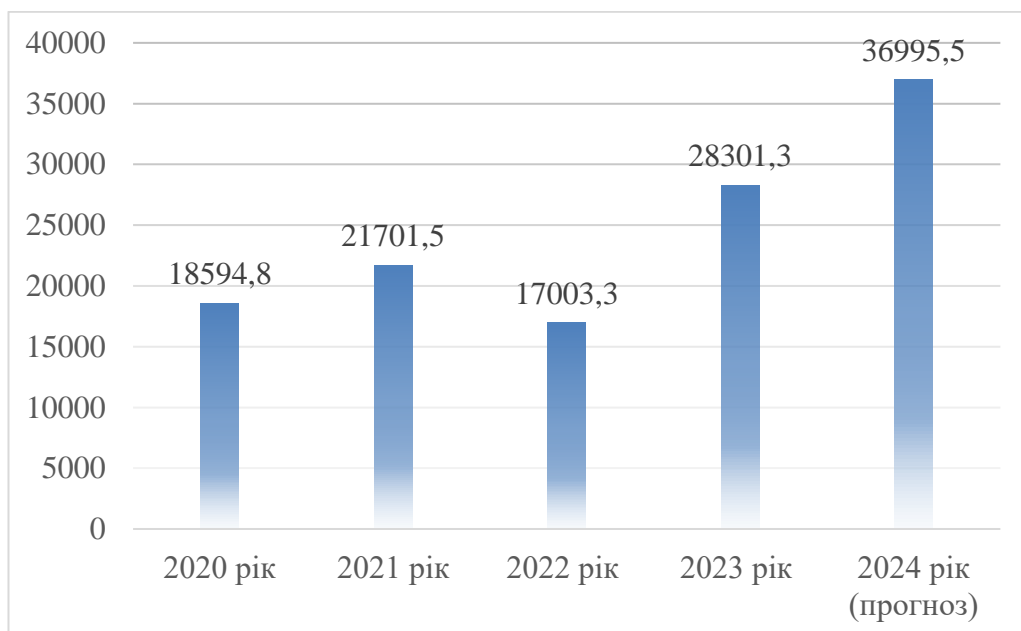

Рис. 2.7 Динаміка надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів, тис. грн. [41]

Прогнозні показники надходжень єдиного податку для Слобожанської ОТГ на 2024 рік є важливим індикатором фінансової стабільності громади, зокрема:

1. Прогнозна сума єдиного податку на 2024 рік: 36 995,5 тис. грн, що більше фактичних надходжень 2023 року на 6 906,4 тис. грн або на 22,9%.

2. Основні зміни в 2024 році:

– З 1 січня 2024 року, ставка єдиного податку для I групи платників встановлюється в відсотках до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який складає 2920 грн. Це дозволяє адаптувати податок до змін у соціальних стандартах.

– Для II групи ставка єдиного податку встановлюється в відсотках до розміру мінімальної заробітної плати, яка з 1 січня 2024 року становить 7100 грн.

– Для III групи ставка визначається у відсотках від доходу і складає: 3% від доходу у разі сплати ПДВ. 5% від доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

3. Зміни у ставках податку відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» та ПДВ-положень підвищують податкове навантаження на підприємців, але також дозволяють заохочувати зростання доходів через підвищення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму.

Збільшення на 22,9% у порівнянні з попереднім роком сприяє наповненню бюджету громади, що допомагає забезпечити фінансування місцевих програм і проектів.

Прогнозні показники доходів спеціального фонду Слобожанської ОТГ на 2024 рік складаються з кількох ключових елементів, зокрема:

1. Власні надходження бюджетних установ:

– Прогнозна сума на 2024 рік: 9 649,0 тис. грн. Це більше, ніж фактичні надходження 2023 року на 3 257,8 тис. грн.

– Основні надходження включають:

- Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю – 9 499,0 тис. грн (порівняно з 2023 роком, це збільшення на 4 368,1 тис. грн). Зростання обумовлено підвищенням вартості харчування дітей у дошкільних навчальних закладах та зменшенням пільгових місць.

- Надходження від додаткової (господарської) діяльності не заплановані на 2024 рік через відсутність укладених угод на момент планування бюджету. У 2023 році надходження становили 0,3 тис. грн.

- Плата за оренду майна бюджетних установ – 150,0 тис. грн (більше на 18,0 тис. грн порівняно з 2023 роком, де надійшло 132,0 тис. грн).

- Надходження від реалізації майна не заплановані на 2024 рік через відсутність робіт по демонтажу. У 2023 році отримано 14,7 тис. грн від реалізації майна.

- Благодійні внески, гранти та дарунки не заплановані на 2024 рік. У 2023 році надходження становили 1 113,4 тис. грн за програмою DOBRE.

2. Екологічний податок:

- Прогнозна сума на 2024 рік: 157,5 тис. грн, що складає 2% від загальних доходів спеціального фонду.

Загальний прогноз доходів спеціального фонду місцевих бюджетів на 2024 рік становить 9 806,5 тис. грн, що є значним збільшенням порівняно з попереднім роком. Це дозволить громадам Слобожанської ОТГ покращити фінансування своїх потреб, зокрема в освітній та культурній сферах

Прогнозні міжбюджетні трансферти, які плануються для Слобожанської ТГ на 2024 рік, є важливим джерелом фінансування для місцевих потреб. Загальна сума трансфертів складає 60 359,9 тис. грн і включає такі основні напрямки:

1. Освітня субвенція з державного бюджету – 57 964,9 тис. грн. Це основне джерело фінансування для забезпечення освітніх потреб громади.

2. Субвенція з обласного бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами – 74,9 тис. грн.

3. Субвенція з обласного бюджету на підтримку окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я – 1 956,9 тис. грн.

4. Субвенція з обласного бюджету на пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи – 27,2 тис. грн.

5. Субвенція з бюджету Новоолександрівської громади на оплату енергоносіїв для КП «Слобожанська центральна лікарня» – 335,9 тис. грн.

Завдяки таким трансфертам, бюджет Слобожанської ТГ виглядає бездефіцитним, що підтверджує її статус як одного з фінансових донорів для держави. Важливо зазначити, що бюджет громади є основним інструментом планування та використання фінансових ресурсів, що дозволяє забезпечити стабільність та розвиток місцевих бюджетних установ, а також фінансувати соціальні та медичні програми, спрямовані на підтримку населення.

Затверджений бюджет Слобожанської ТГ на 2024 рік включає низку соціально-економічних програм, спрямованих на розвиток громади в різних сферах. Ось основні програми, що отримають фінансування:

1. Програма розвитку освіти на 2024 – 2025 роки – забезпечення удосконалення освітніх установ та процесів в громаді.

2. Комплексна цільова програма розвитку культури, молоді, фізичної культури та спорту на 2024-2025 роки – підтримка культурних та спортивних ініціатив для молоді та дорослих.

3. Програма соціального захисту населення на 2024 – 2025 роки – забезпечення необхідних заходів для підтримки соціально незахищених верств населення.

4. Програма розвитку охорони здоров'я на 2023 – 2025 роки – покращення медичних послуг для громади.

5. Програма «Безпечна громада» на 2024 – 2025 роки – заходи щодо підвищення рівня безпеки в громаді.

6. Програма інформатизації на 2024 – 2025 роки – розвиток цифрової інфраструктури та автоматизація процесів.

7. Програма реформування і розвитку ЖКГ та благоустрою на 2024 – 2025 роки – покращення стану житлово-комунальних послуг і благоустрою.

8. Програма підвищення ефективності управління активами на 2024 – 2025 роки – оптимізація використання фінансових і матеріальних ресурсів громади.

9. Програма захисту від надзвичайних ситуацій на 2024 – 2025 роки – заходи щодо запобігання і реагування на техногенні та природні катастрофи.

10. Програма реалізації Бюджету участі (громадський бюджет) на 2024–2025 роки – підтримка ініціатив місцевих жителів.

11. Програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2024–2025 роки – сприяння розвитку бізнесу та підтримка підприємців.

12. Програма розвитку земельних відносин, містобудівної діяльності та охорони навколишнього середовища на 2024 – 2025 роки – покращення управління земельними ресурсами та охорони природи.

Ці програми визначають пріоритетні напрямки розвитку громади в соціально-економічній сфері на найближчі два роки. Кожна програма сприяє розвитку окремих аспектів життя громади, створюючи умови для підвищення якості життя її мешканців.

Принцип планування бюджетних видатків на наступний рік ґрунтується на забезпеченні реальної необхідності в коштах, що дозволяє ефективно розподіляти бюджетні ресурси. Видатки бюджету, як і доходи, плануються на основі аналізу виконання бюджету минулого року, що дає можливість визначити коефіцієнт зростання та обґрунтувати доцільність збільшення витрат.

Виконання видаткової частини бюджету є важливим етапом бюджетного процесу, на якому здійснюється реалізація поставлених завдань та заходів. Якість виконання видаткової частини безпосередньо впливає на

соціально-економічний розвиток громади, а також на ефективність реалізації державної бюджетної політики. Важливими аспектами є:

- Забезпечення фінансування необхідного обсягу ресурсів для виконання функцій місцевої влади та задоволення соціальних потреб населення.

- Забезпечення соціального захисту та розвитку громадських потреб, що визначає важливість стабільного фінансування соціальних програм.

Формування видаткової частини бюджету Слобожанської територіальної громади на 2024 рік враховує власні ресурси та міжбюджетні трансферти, зокрема освітню субвенцію, визначену у проекті Закону про Державний бюджет України на 2024 рік. Освітня субвенція буде спрямована виключно на оплату праці з нарахуваннями для педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів. Це забезпечить виконання основних завдань у сфері освіти, підвищуючи рівень забезпеченості та розвитку освітніх послуг в громаді.

Врахування міжбюджетних трансфертів дозволяє точніше визначити обсяги фінансування та ефективно розподіляти кошти для виконання соціально значущих програм.

Мережа Слобожанської територіальної громади на 2024 рік включає 50 комунальних закладів та підприємств, що є збільшенням на 24 заклади порівняно з 2023 роком. Це свідчить про розширення сфери діяльності громади, що, в свою чергу, вимагає збільшення обсягів фінансування для ефективного управління та розвитку.

Основні розпорядники бюджету громади, які відповідають за реалізацію бюджетних коштів у різних сферах, включають:

Виконавчий комітет Слобожанської селищної ради – орган, що займається реалізацією рішень ради та керує адміністративними процесами в громаді.

Гуманітарний відділ Слобожанської селищної ради – відповідає за питання освіти, культури, молоді та спорту.

Відділ соціального захисту населення Слобожанської селищної ради – займається наданням соціальних послуг, допомоги у сфері соціального захисту.

Фінансовий відділ Слобожанської селищної ради – здійснює планування, моніторинг і контроль бюджетних видатків, а також забезпечує виконання фінансових зобов'язань громади.

Планування бюджетних видатків базується на бюджетній класифікації, що передбачає групування видатків і доходів по галузях і видах витрат. Ця класифікація має науково обґрунтовану основу, що дозволяє створити оптимальні умови для складання бюджету, забезпечити ефективне використання коштів та досягнення поставлених цілей у розвитку громади.

Розподіл видатків за класифікацією допомагає правильно планувати фінансові ресурси, сприяючи реалізації програм розвитку освіти, культури, охорони здоров'я та інших важливих напрямів соціально-економічного розвитку громади.

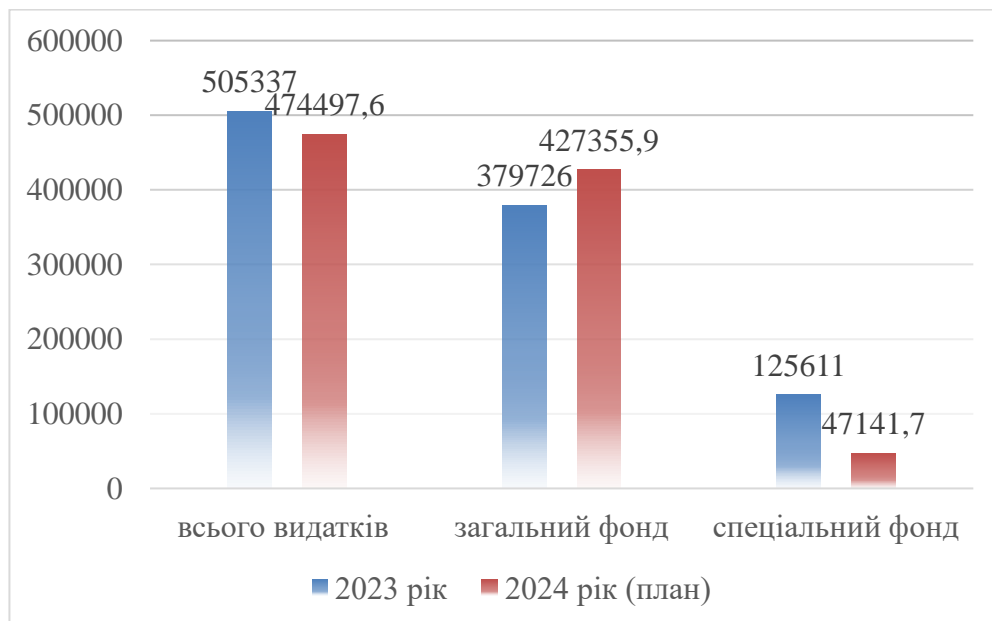

Рис. 2.8. Динаміка показників видатків 2023 – 2024рр., тис. грн. [41]

Видатки всіх бюджетів поділяються на поточні та капітальні (видатки розвитку). У період економічного спаду, коли необхідно проводити жорстку економію, пріоритет надається саме поточним видаткам.

Поточні видатки включають витрати на утримання мережі підприємств, установ, організацій та органів, а також фінансування заходів соціального захисту населення та інших витрат, не пов'язаних із розвитком. Для Слобожанського бюджету планування обсягів поточних видатків на 2024 рік (за винятком витрат на заробітну плату з нарахуваннями, а також витрат на енергоносії та комунальні послуги бюджетними установами) здійснювалося з урахуванням індексу споживчих цін, визначеного в Прогнозі економічного і соціального розвитку України на 2024 рік, а також основних макроекономічних показників.

Видатки розвитку – це витрати бюджетів на фінансування інвестиційних та інноваційних заходів, зокрема на капітальні вкладення як виробничого, так і невиробничого призначення, а також на фінансування структурної перебудови економіки, субвенцій та інших витрат, пов'язаних із розширеним відтворенням.

Видатки бюджету класифікуються за такими ознаками:

1. Бюджетними програмами – програмна класифікація видатків та кредитування бюджету.
2. Ознакою головного розпорядника бюджетних коштів – відомча класифікація видатків та кредитування бюджету.
3. Функціями, з виконанням яких пов'язані видатки та кредитування бюджету – функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету.

Програмна класифікація видатків місцевого бюджету формується місцевим фінансовим органом на основі пропозицій головних розпорядників бюджетних коштів під час складання проекту рішення про місцевий бюджет. У бюджетних запитах визначаються видатки та кредитування за бюджетними програмами в рішенні про місцевий бюджет, з можливістю уточнення під час виконання бюджету через внесення змін до цього рішення.

Розрахунок обсягу видатків місцевого бюджету здійснюється згідно з розмежуванням видів видатків між державним та місцевими бюджетами, яке визначено у Главі 14 Бюджетного кодексу України.

Обсяг видатків на утримання органів управління обчислюється на основі кількості працівників цих органів, а також співвідношення показників обсягів видатків відповідних рівнів бюджетів на ці цілі, яке сформувалося за даними зведення місцевих бюджетів.

Апарат Виконавчого комітету Слобожанської селищної ради має штатну чисельність 82,45 одиниць (рішення сесії від 04.02.2024 р. № 205-4/VIII). Серед структурних підрозділів, які входять до апарату, є:

1. Фінансовий відділ – 5 одиниць;
2. Гуманітарний відділ – 7 одиниць;
3. Служба у справах дітей – 3 одиниці;
4. Відділ соціального захисту населення – 7,5 одиниць;
5. Відділ з питань будівництва, містобудування, архітектури та містобудівного кадастру – 2 одиниці; Архівний відділ – 3 одиниці;
6. Центр надання адміністративних послуг – 18,5 одиниць.

Згідно з вимогами чинного законодавства, було створено фінансовий орган – фінансовий відділ Слобожанської селищної ради у статусі юридичної особи (рішення селищної ради від 05.11.2023 р. № 30-1/VII).

Детальна розшифровка видатків в розрізі головних розпорядників коштів за кодами програмної класифікації та / кодами класифікації видатків бюджету розписані в додатку А.

В Слобожанській територіальній громаді з 2024 року функціонує 13 закладів освіти, з них – 6 загальноосвітніх школи, в яких навчаються 2 895 учнів, докладніше інформацію наведено в таблицях 2.3 та 2.4.

Таблиця 2.3

**Інформація по загальноосвітніх навчальних закладах
Слобожанської територіальної громади [41]**

Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, одиниць	6
Кількість учнів в загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	2895
Кількість класів, одиниць	115
Середня навантаженість класів, осіб	24,9
Кількість вчителів, осіб	202
Кількість учнів на одного вчителя, осіб	14,3

Таблиця 2.4

Інформація по дошкільних навчальних закладах Слобожанської територіальної громади [41]

Кількість дошкільних навчальних закладів, одиниць	7
Кількість дітей у дошкільних навчальних закладах, осіб	1085
Кількість груп, одиниць	43
Середня навантаженість груп, осіб	25,4
Кількість вихователів, осіб	75
Кількість дітей на одного вихователя, осіб	14,5

Центр позашкільної освіти функціонує на базі КЗ «Слобожанський навчально-виховний комплекс № 1 «Загальноосвітня багатoproфільна школа II-III ступенів – Центр позашкільної освіти Слобожанської селищної ради». Центр працює за 9 напрямками, зокрема: дослідницько–експериментальний, еколого–натуралістичний, туристсько–краєзнавчий, військово–патріотичний, гуманітарний, науково-технічний, декоративно-прикладний, художньо–естетичний, фізкультурно–спортивний. В Центрі організовано роботу 29 гуртків, що налічують 33 групи та об'єднують 525 дітей.

Видатки по галузі «Освіта» на 2024 рік визначені для утримання 6 закладів загальної середньої освіти, 7 закладів дошкільної освіти, 1 гуртка позашкільної освіти та 1 школи естетичного виховання і складають 231 309,8 тис. грн, що становить 53% від загального обсягу селищного бюджету на 2024 рік.

Станом на 01.01.2024 року штатна чисельність працівників у галузі «Освіта» Слобожанської територіальної громади складає 803 одиниць.

Фонд заробітної плати на 2024 рік для освітніх установ Слобожанської територіальної громади заплановано в сумі 150 231 834,00 грн, з яких на заробітну плату педагогічних працівників передбачено 107 612 287,00 грн, а на заробітну плату іншого персоналу – 42 619 547,00 грн.

Видатки на продукти харчування у 2024 році складають 16 717 656,00 грн, з яких 7 712 792,00 грн будуть покриватися за рахунок батьківської плати.

У 2024 році до бюджету Слобожанської територіальної громади по КПК 1200 «Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» надійде субвенція в сумі 49 705,00 грн для утримання 3 дітей з особливими освітніми потребами, які виховуються в КЗ «ДНЗ №4 «Дивосвіт».

У галузі «Охорона здоров'я» на 2024 рік заплановано здійснення видатків за принципом медичного страхування, з новими механізмами оплати медичних послуг. Заклади, які надають первинну медичну допомогу, отримують оплату через договори з Національною службою здоров'я. Принцип «гроші йдуть за пацієнтом» також реалізовано в комунальних медичних закладах, де працюють сімейні лікарі, терапевти та педіатри.

Видатки по галузі «Охорона здоров'я» на 2024 рік заплановано на утримання КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Слобожанської селищної ради в сумі 6 623,8 тис. грн та КП «Слобожанська центральна лікарня» Слобожанської селищної ради в сумі 2 129,4 тис. грн. Більш детальну інформацію можна побачити в таблиці 2.5.

У 2024 році на фінансування охорони здоров'я Слобожанської селищної ради передбачено видатки в сумі 8 753,2 тис. грн, що становить 2% від загального бюджету громади. Зокрема, ці кошти розподіляються на утримання медичних установ, оплату праці медичного персоналу та комунальні послуги.

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» (ЦПМСД):

- Видатки на 2024 рік складають 8 753,2 тис. грн.
- Штатна чисельність станом на 01.01.2024 року – 58,25 одиниць, з яких 14,25 одиниць займають лікарські посади.
- Фонд заробітної плати для ЦПМСД на 2024 рік становить 3 095 508,00 грн.

КП «Слобожанська центральна лікарня»:

- Видатки на утримання лікарні у 2024 році складають 2 465 383,00 грн, зокрема на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

– Штатна чисельність лікарні станом на 01.01.2024 року складає 617,75 одиниць.

Таблиця 2.5

Інформація по закладах охорони здоров'я Слобожанської ТГ [41]

Показники	Населені пункти у складі Слобожанської ТГ							РАЗОМ
	смт Слобожанське			с. Степове	село Балівка	село Партизанське	село Олександрівка	
	СЦЛ*	АЗПСМ	ФП*	АЗПСМ	АЗПСМ	АЗПСМ	АЗПСМ	
1.Кількість закладів охорони здоров'я, одиниць	1	1	1	1	1	1	1	7
2. Кількість лікарняних ліжок, одиниць	238	2	0	0	3	0	0	243
3.Кількість населення, що обслуговується, осіб	84754	15160	1150	1590	2050	1973	950	84754
4.Кількість медичного персоналу, осіб у тому числі:	327	27,5	0,5	2	4	3	4	368
4.1. лікарів (сімейних лікарів)	78	8	0	1	1	1	1	90
4.2. середнього медичного персоналу	142	12	0,5	1	2	2	3	162,5
5. Кількість мешканців на одного лікаря, осіб	1086	1895	1150	1590	2050	1973	950	941

* АЗПСМ – амбулаторія загальної практики сімейної медицини; СЦЛ – Слобожанська центральна лікарня; ФП – Фельдшерський пункт

Програма «Централізовані заходи з лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет»:

- Для реалізації програми виділено кошти у сумі 1 956 909,00 грн, що надаються через субвенції з обласного бюджету для забезпечення лікування хворих на діабет.

Ці витрати сприяють підтримці доступності медичних послуг для населення та забезпечують стабільну роботу медичних закладів, що обслуговують Слобожанську громаду.

У бюджеті на 2024 рік для забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення передбачено видатки в сумі 17 333,1 тис. грн, що становить 2,5% від загального бюджету Слобожанської селищної ради. Ці кошти розподілені на різні соціальні програми та потреби громади.

Основні напрями видатків:

1. Видатки на утримання Відділу соціального захисту Слобожанської селищної ради:

- Загальна сума видатків на утримання відділу на 2024 рік становить 9 204,5 тис. грн.

2. Компенсація за пільговий проїзд:

- Для компенсації виплати на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян виділено 20,0 тис. грн.

3. Одноразова матеріальна допомога громадянам:

- На виплату одноразової матеріальної допомоги громадянам у 2024 році передбачено 4 220,0 тис. грн, зокрема: придбання путівок на оздоровлення дітей – 200,0 тис. Грн; путівки на санаторне лікування – 199,9 тис. грн; депутатська матеріальна допомога – 2 600,0 тис. грн (по 100,0 тис. грн на кожного депутата).

Ці видатки спрямовані на підтримку соціально вразливих верств населення, забезпечення доступу до пільг та допомог, а також на оздоровлення дітей та санаторне лікування.

Видатки на утримання КЗ «Центру надання соціальних послуг» плануються в сумі 7 124,2 тис. грн. Заробітна плата розрахована в сумі 6 710,0 тис. грн. Штатна чисельність установи складає 24 одиниць.

Видатки бюджету Слобожанської селищної територіальної громади на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2024 році заплановані в сумі 13 604 100,00 грн, з них на надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям громади склали 6 480 000,00 грн (планується надати допомогу 1861 чол.), детально витрати наведено в додатку Б.

У 2023 році для утримання КЗ «Центр надання соціальних послуг» Слобожанської селищної ради виділено кошти в сумі 7 094 100,00 грн. Ці кошти розподілені наступним чином:

- Фонд заробітної плати: 5 500 000,00 грн.
- Енергоносії: 114 800,00 грн.
- Інші витрати: 1 479 300,00 грн.
- Штатна чисельність: 28,5 одиниць.

Для культурно-дозвільної роботи з особами поважного віку заплановано 30 000 грн (КПК 3242, КЕКВ 2282).

Також, у 2024 році на пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи, заплановано субвенцію з обласного бюджету у розмірі 27 162,00 грн (КПК 3050).

Відповідно до Програми розвитку пасажирських перевезень, затвердженої рішенням 42 сесії восьмого скликання Слобожанської селищної ради від 17.10.2022, для пільгових категорій населення, за перевезення яких компенсуються витрати перевізника, у 2024 році на компенсаційні виплати на пільговий проїзд заплановано 20 000 грн (КПК 3033).

Ці видатки мають на меті підтримку соціально вразливих груп населення, забезпечення їх медичними послугами, культурною діяльністю та компенсацією вартості пільгового проїзду.

Видатки на соціальну сферу, культуру, мистецтво та фізичну культуру мають важливе значення для розвитку громади, оскільки вони сприяють підвищенню якості життя її мешканців. Однак на поточний момент в Україні та в громаді видатки на ці напрямки здебільшого спрямовані на фінансування

споживацьких потреб, що обмежує можливості для реалізації довгострокових соціально-економічних програм.

Видатки на культуру і мистецтво. У 2024 році на утримання КЗ «Центр культури і дозвілля «Слобожанський» та його підрозділів, які включають 5 бібліотек і 4 будинки культури, передбачено 18 558,1 тис. грн, що становить 3,2% від загального бюджету. Ці кошти спрямовані на:

- Заробітну плату – 10 546,3 тис. грн.
- Штатна чисельність – 56 одиниць.
- Проведення заходів – 610,0 тис. грн.

Ці витрати є важливими для підтримки культурної спадщини громади та організації культурно-дозвільної діяльності для її мешканців.

Молодіжна політика. Видатки на КЗ «Молодіжний центр «СМАРТ» для утримання установи та організації заходів молодіжної політики становлять 3 508 976,00 грн, штатна чисельність – 8,5 одиниць. Це сприяє розвитку молодіжних ініціатив, організації освітніх та дозвільних програм для молоді.

Фізична культура та спорт. На утримання установи фізичної культури і спорту, а також на проведення спортивних заходів заплановано 9 827,9 тис. грн, що становить 3,2% від селищного бюджету. З цих коштів:

- Фонд заробітної плати: 6 683 919,00 грн.
- Оплата енергоносіїв: 324 493,00 грн.
- Інші видатки: 1 620 462,00 грн.
- На проведення заходів: 150 000,00 грн.

Ці видатки сприяють розвитку спортивної інфраструктури, організації навчально-тренувальних зборів та змагань на місцевому, регіональному та обласному рівнях. Штатна чисельність установи на 01.03.2024 року становить 40,5 одиниць.

Для реалізації заходів у сфері житлово-комунального господарства та благоустрою території у бюджеті Слобожанської громади передбачено 11 814,5 тис. грн, що складає 3% від загального обсягу селищного бюджету. З цієї

суми на водопровідно-каналізаційне господарство виділено 700,0 тис. грн для покриття поточних витрат.

Для утримання об'єктів благоустрою планується витратити 8 740,8 тис. грн, що становить 2% від загального бюджету. Ці кошти також спрямовуються на поточні видатки. На проведення заходів з землеустрою території заплановано 100,0 тис. грн, а для поліпшення стану доріг передбачено 300,0 тис. грн на поточні ремонти.

Слобожанське є селищем з розвинуеною комунальною та соціальною інфраструктурою. Оцінюючи ресурсний потенціал селища Слобожанське та сіл Степове, Балівка, Олександрівка, Партизанське, а також його конкурентні переваги, проблеми та зовнішні виклики, можна стверджувати, що Слобожанська територіальна громада є фінансово спроможною.

Основним завданням селищної ради є створення комфортних умов для життя мешканців громади. Задовільний фінансовий стан дає можливість владі ефективно інвестувати у відновлення інфраструктури, житлово-комунального господарства та благоустрій селища і прилеглих сіл.

Бюджет громади формується на основі пріоритетів Плану соціально-економічного розвитку громади, Програми реалізації Бюджету участі (громадського бюджету) Слобожанської селищної територіальної громади на 2024-2025 роки, а також Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою на той самий період.

Для 2024 року на галузі виробничої сфери було виділено 45 167 489,00 грн. Детальні відомості можна знайти в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

**Інформація по видаткам соціально-економічного розвитку
Слобожанської громади на 2024 рік [41]**

№ з/п	Назва галузі	Загальний фонд	Спеціальний фонд
1	2	3	4
1	Експлуатація та технічне обслуговування житлового фонду	1 100 000,00	-
2	Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	700 000,00	-

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
3	Інша діяльність, пов'язана з експлуатацією об'єктів житлово-комунального господарства	350 000,00	-
4	Забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги	50 000,00	-
5	Організація благоустрою населених пунктів	9 164 523,00	100 000,00
6	Придбання житла для окремих категорій населення відповідно до законодавства	-	350 000,00
6	Здійснення заходів із землеустрою	200 000,00	-
7	Будівництво об'єктів житлово-комунального господарства	-	5 594 924,00
8	Будівництво освітніх установ та закладів	-	11 230 000,00
9	Будівництво споруд, установ та закладів фізичної культури і спорту	-	3 000 000,00
10	Будівництво інших об'єктів комунальної власності	-	9 000 000,00
	Реалізація інших заходів щодо соціально-економічного розвитку територій	200 000,00	857 480,00
	Інші заходи у сфері автотранспорту	300 000,00	-
11	Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	600 000,00	-
12	Інші заходи у сфері зв'язку, телекомунікації та інформатики	690 582,00	200 000,00
13	Заходи запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	200 000,00	-
14	Природоохоронні заходи за рахунок цільових фондів	-	157 480,00
15	Субвенція з місцевого бюджету на співфінансування інвестиційних проектів	-	1 100 000,00
16	Інші субвенції з місцевого бюджету	22 500,00	-
	РАЗОМ	13 577 605,00	31 589 884,00

На галузь «Будівництво об'єктів житлово-комунального господарства» у 2024 році Слобожанською ТГ було виділено кошти спеціального фонду у сумі 5 594 924,00 грн. Детальний розподіл коштів наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Розподіл видатків за галузю «Будівництво об'єктів житлово-комунального господарства» на 2024 році Слобожанською ТГ [41]

№ з/п	Напрямок використання коштів	КЕКВ	Спеціальний фонд
1	2	3	4
1	Будівництво пішоходно-велосипедної доріжки від Золотих ключів до вул.8 Марта, в т.ч. виготовлення ПКД	3122	350 000,00
2	Капітальний ремонт водопроводної башні с.Партизанське, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	200 000,00
3	Капітальний ремонт водопровідних мереж с.Партизанське, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	150 000,00

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4
4	Капітальний ремонт каналізації с.Олександрівка, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	200 000,00
5	Капітальний ремонт благоустрою по вул.8 Марта,13,15,17, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	700 000,00
6	Капітальний ремонт зливової каналізації по вул.8 Марта, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	49 900,00
7	Капітальний ремонт об'єктів благоустрою прибудинкової території житлових будинків 2, 3 по вул. Межова на території Слобожанської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області", в т.ч. Коигування	3132	188 000,00
8	Капітальний ремонт освітлення вул. Центральна с.Олександрівка, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	100 000,00
9	Капітальний ремонт освітлення вул. Красносільська с.Олександрівка, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	100 000,00
10	Капітальний ремонт освітлення вул. Опитна с.Олександрівка, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	100 000,00
11	Капітальний ремонт благоустрою ж/м Молодіжний смт Слобожанське Дніпровського району Дніпропетровської області	3132	957 024,00
12	Капітальний ремонт мережі водопостачання в межах вулиць Мічуріна, Комарова, Лесі Українки, Сонячна, Молодіжна, Шкільна, Українська в смт Слобожанське Дніпровського району, Дніпропетровської області (авторський та технічний нагляд)	3132	2 500 000,00
Разом:			5 594 924,00

На галузь «Будівництво освітніх установ та закладів» у 2024 році Слобожанською ТГ було виділено кошти спеціального фонду у сумі 11 230 000,00 грн, інформація наведена в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

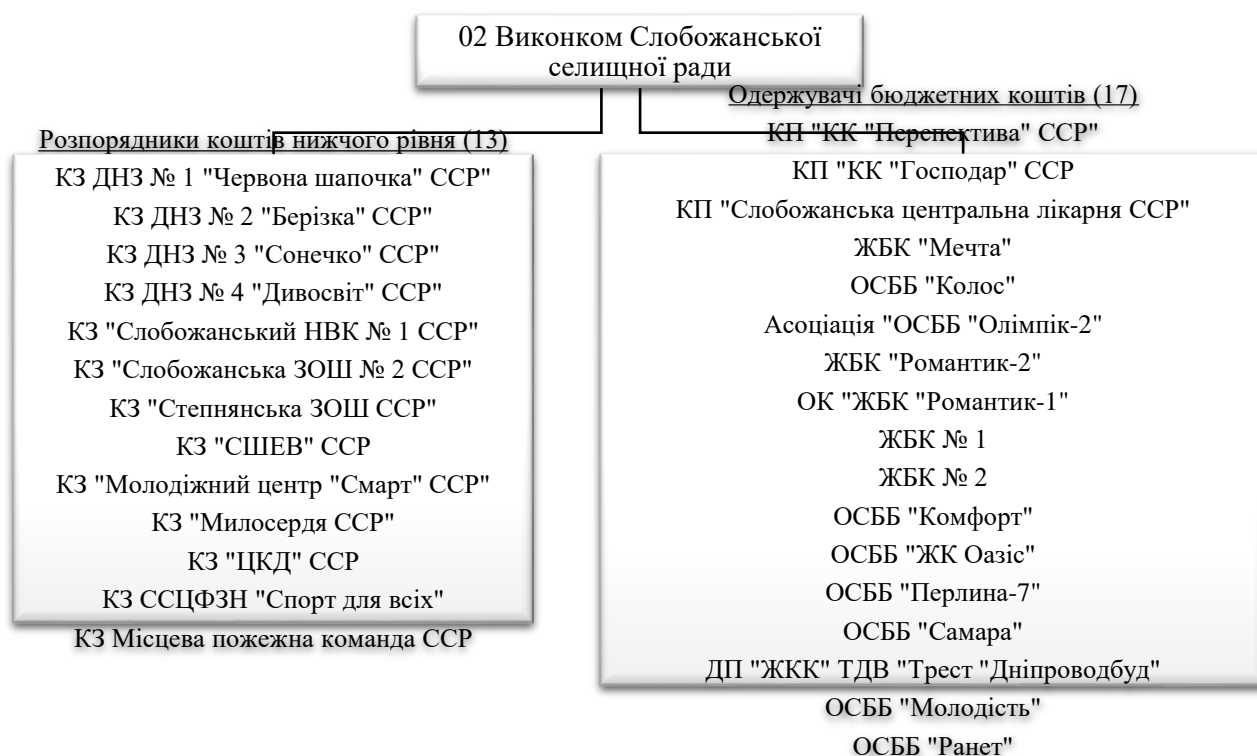
Розподіл видатків за галуззю «Будівництво освітніх установ та закладів» на 2024 році Слобожанською ТГ [41]

№ з/п	Напрямок використання коштів	КЕКВ	Спеціальний фонд
1	Капітальний ремонт харчоблоку Олександрівського ліцею ССР, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	7 000 000,00
2	Капітальний ремонт спортивного залу Баловського ліцею ССР, в т.ч. виготовлення ПКД	3132	4 000 000,00
3	Реконструкція комерційного вузла обліку газу топкової дошкільного закладу с.Партизанське, в т.ч. виготовлення ПКД	3142	230 000,00
Разом:			11 230 000,00

У 2024 році на галузь «Будівництво споруд, установ та закладів фізичної культури і спорту» Слобожанська ТГ виділила 3 000 000,00 грн спеціального фонду на будівництво комплексного спортивного майданчика за адресою: вул. Шкільна, смт Слобожанське, Дніпровського району, Дніпропетровської області. Для галузі «Будівництво інших об'єктів комунальної власності» у 2024 році передбачено 9 000 000,00 грн спеціального фонду на реконструкцію будівлі гуртожитку з надбудовою третього поверху для перепрофілювання під житловий багатоквартирний будинок за адресою: вул. Мічуріна, 43, смт Слобожанське, Дніпровського району, Дніпропетровської області.

Згідно з інформацією щодо планування видатків Слобожанської ОТГ на 2024 рік, видно, що бюджети охоплюють всі основні сфери діяльності громади, сприяючи створенню комфортних умов для життя мешканців.

Проаналізуємо стан виконання бюджету Слобожанської ТГ за 2023 рік в частині надходжень та видатків. Головний розпорядник Виконавчий комітет в 2023 році мав 13 розпорядників коштів нижчого рівня та 17 одержувачів бюджетних коштів (рис. 2.9).

**Рис. 2.9. Мережа розпорядників та одержувачів бюджетних коштів
Слобожанської ОТГ [41]**

Дохідна частина бюджету громади за 2023 рік по загальному фонду була виконана на 105,9 % без урахування трансфертів (план 372 089,6 тис. грн, факт 393 878,0 тис. грн), та 105,0% з урахуванням трансфертів (план 432 605,0 тис. грн, факт 454 256,0 тис. грн) до уточнених планових показників, згідно рис. 2.10.

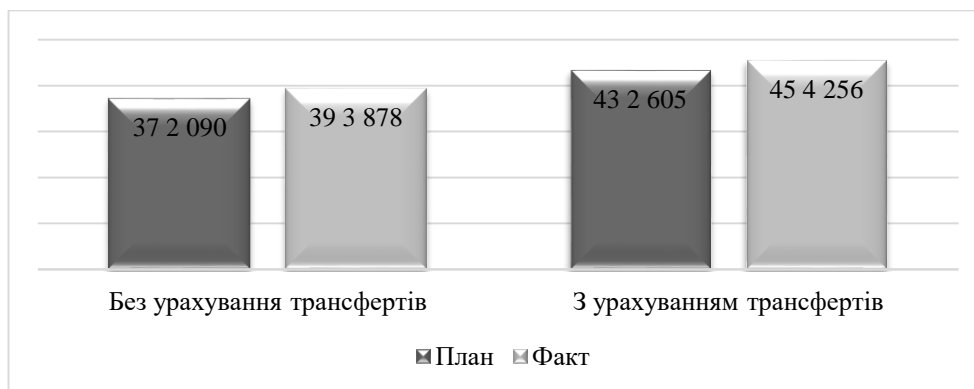

Рис. 2.10. Виконання за доходами загального фонду Слобожанської ОТГ за 2023 рік [41]

Дохідна частина спеціального фонду була виконана на 102,0 % без урахування трансфертів (план 9 143,7 тис. грн, факт 9 326,7 тис. грн), та 101,9 % з урахуванням трансфертів (план 9 543,7 тис. грн, факт 9 726,6 тис. грн) до уточнених планових показників, згідно рис. 2.11.

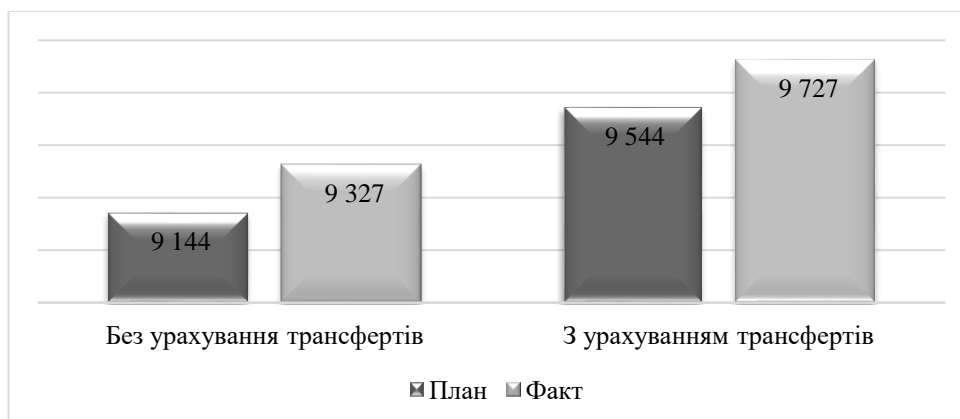

Рис. 2.11. Виконання за доходами спеціального фонду Слобожанської ОТГ за 2023 рік [41]

Згідно з вимогами статті 69 Бюджетного кодексу України, доходи селищного бюджету були розраховані на основі таких джерел:

- Податок на доходи фізичних осіб;
- Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення;
- Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів;
- Податок на майно;
- Єдиний податок від підприємницької діяльності;
- Екологічний податок;
- Інші надходження;
- Плата за надання адміністративних послуг;
- Державне мито;
- Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів.

Податок на доходи фізичних осіб: у загальному обсязі надходжень податок на доходи фізичних осіб становить 251 162,2 тис. грн, що на 105,4% більше за планові показники, затверджені місцевими радами з урахуванням змін. Це також на 9,6%, або на 21 972,0 тис. грн більше порівняно з попереднім роком

Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності у 2024 році надійшов у сумі 22,0 тис. грн, що відповідає плановим показникам. Однак порівняно з 2022 роком надходження зменшилися в 3,6 рази, або на 58,0 тис. грн. Зниження надходжень сталося через зменшення обсягів наданих послуг та отримання прибутку від фінансової діяльності такими підприємствами, як КП «Керуюча компанія «Господар»» (3,0 тис. грн у 2024 році проти 60,9 тис. грн у 2022 році), КП «Керуюча компанія «Перспектива»» (16,5 тис. грн), та КП «Слобожанська селищна спеціалізована ритуальна служба» (2,5 тис. грн).

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення склала 5,5 тис. грн, що відповідає

плановим показникам. У порівнянні з 2022 роком надходження зросли на 38,2%, або на 1,5 тис. грн.

Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів надійшов у сумі 9 657,6 тис. грн, що на 108,8%, або на 777,6 тис. грн більше за план. Порівняно з 2022 роком надходження збільшилися на 2 578,6 тис. грн, або на 36,4%. Акциз на пальне надходить централізовано від Держказначейства України за відповідною формулою на централізованому рівні.

Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів надійшов у сумі 33 759,4 тис. грн, що на 22,7% або на 6 243,4 тис. грн більше за планові показники. Порівняно з 2022 роком надходження збільшилися на 4 560,6 тис. грн, або на 15,6%. Акциз на пальне надходить централізовано від Держказначейства України по відповідній формулі на централізованому рівні.

Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів склав 19 240,5 тис. грн, що на 6,3%, або на 1 140,1 тис. грн більше від планових показників. Порівняно з 2022 роком надходження зросли на 13,4%, або на 2 277,6 тис. грн, що зумовлено підвищенням ставки акцизного податку на алкогольні напої та тютюнові вироби.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості, надійшов у сумі 72,3 тис. грн, що на 3,4 тис. грн більше за план. Однак порівняно з 2022 роком надходження зменшилися на 13,2% або на 11,0 тис. грн, зокрема через боржника ПАТ «Укрсоцбанк».

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості, перевищив планові показники. Замість запланованих 416,8 тис. грн надійшло 440,7 тис. грн, що на 5,7% більше від плану. У порівнянні з 2022 роком надходження зросли на 16,5 тис. грн, або на 3,9%, що пов'язано зі збільшенням мінімальної заробітної плати. За фактичними даними, податок сплатили 328 платників (у 2022 році – 303 платники).

Земельний податок з юридичних осіб надійшов у сумі 7 681,9 тис. грн, що становить 102,5% від плану. У порівнянні з 2022 роком надходження збільшилися на 255,3 тис. грн, або на 3,4%, завдяки АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», який сплатив на 410,8 тис. грн більше, ніж у попередньому році. Загалом, податок сплатили 130 підприємств.

Земельний податок з фізичних осіб виконано в сумі 1 933,1 тис. грн, що на 78,0 тис. грн більше планових показників. Порівняно з 2022 роком надходження зросли на 1 324,1 тис. грн або на 3,2% завдяки активній роботі відділу земельних відносин із населенням громади.

Орендна плата з фізичних осіб надійшла в сумі 2 099,6 тис. грн, що на 19,0 тис. грн більше плану. Порівняно з 2022 роком надходження зросли на 293,5 тис. грн або на 16,2% завдяки новому договору з ПП Лукоянова П. О. на суму 160,5 тис. грн.

Транспортний податок з фізичних осіб надійшов у сумі 105,8 тис. грн, що відповідає плану. Проте порівняно з 2022 роком надходження зменшилися на 19,9 тис. грн або на 15,8% через зменшення кількості платників цього податку (у 2022 році – 7 платників, у 2023 – 4).

Транспортний податок з юридичних осіб надійшов у сумі 269,0 тис. грн, що відповідає плану. У порівнянні з 2022 роком надходження зменшилися на 110,5 тис. грн або в 1,4 рази через те, що ТОВ З П «ЛІДЕРПАРТС» більше не є платником цього податку.

Єдиний податок від підприємницької діяльності надійшов у сумі 30 089,1 тис. грн, що на 519,0 тис. грн більше планових показників. Порівняно з 2022 роком надходження збільшилися на 3 085,8 тис. грн або на 11,4% завдяки поданим деклараціям єдиного податку.

Єдиний податок з юридичних осіб надійшов у сумі 7 385,6 тис. грн, що перевищує план на 105,4%, або на 375,2 тис. грн, завдяки збільшенню обсягів реалізації товарів та послуг у підприємств таких як ТОВ «ТОП-100», ТОВ «АБ «Кайман»», ТОВ «АЛЬЯНС ТЕХ-ГРУП» та інші.

Єдиний податок з фізичних осіб виконано в сумі 21 145,2 тис. грн, що на 112,1 тис. грн більше плану (100,5% виконання). Станом на 01.01.2023 року на обліку перебуває 860 фізичних осіб-підприємців платників єдиного податку.

Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського виробництва перевищує 75%, виконано в сумі 1 558,3 тис. грн, що на 31,7 тис. грн більше плану або на 2,1%.

Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів надійшла в сумі 5 216,0 тис. грн, що складає 10,6% від суми вкладення 70 000,0 тис. грн на рахунок АТ КБ «Приватбанк». У порівнянні з 2022 роком надходження збільшилися майже в 3 рази, що стало можливим завдяки змінам, внесеним Урядом до Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів. У 2022 році кошти були розміщені в ОВДП на 6 місяців під ставки 18% і 16%.

Кошти від плати за інші адміністративні послуги надійшли в сумі 928,5 тис. грн при планових 921,0 тис. грн, що складає 100,8%. Однак порівняно з 2022 роком надходження зменшилися на 473,4 тис. грн або майже в 1,5 рази через скорочення кількості платників та зменшення обсягу наданих послуг.

Інші надходження склали 401,6 тис. грн при плані 397,1 тис. грн, що становить 101,1% від плану.

До спеціального фонду бюджету селища надійшло 9 326,7 тис. грн при плані 9 143,7 тис. грн, що становить 102% від планових показників.

Екологічний податок надійшов у сумі 87,7 тис. грн при планових 101,8 тис. грн, що складає 86,2% від плану.

Надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферу склали 86,6 тис. грн при плані 100,0 тис. грн, що становить 86,6% від плану.

Надходження від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти склали лише 0,4 тис. грн при планових 1,3 тис. грн, що становить 30,8% від плану.

Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених місцях або на об'єктах склали 0,7 тис. грн при плані 0,5 тис. грн, що більше на 131,6% від плану завдяки платнику Павлоградського МУВГ.

Власних надходжень бюджетних установ надійшло 6 391,2 тис. грн при планових 6 195,1 тис. грн, що становить 103,2% від плану.

Щоб детально проаналізувати видатки бюджету Слобожанської ТГ у розрізі Програмної класифікації, нам потрібно розглянути структуру видатків за основними категоріями.

Згідно з наданими даними, загальний фонд бюджету на рік склав 376 958,7 тис. грн, з яких фактично виконано 353 589,2 тис. грн, що становить 93,8% виконання плану. Це вказує на невелике недовиконання бюджету, яке може бути результатом економії або тимчасових затримок у реалізації певних програм.

Щоб детальніше проаналізувати виконання видатків за програмами, було б корисно отримати розподіл по конкретним програмам в рамках Програмної класифікації, який наведено у додатку В. На рис. 2.12 наведені найбільші статті видатків бюджету Слобожанської ОТГ в розрізі програмної класифікації у 2023 році.

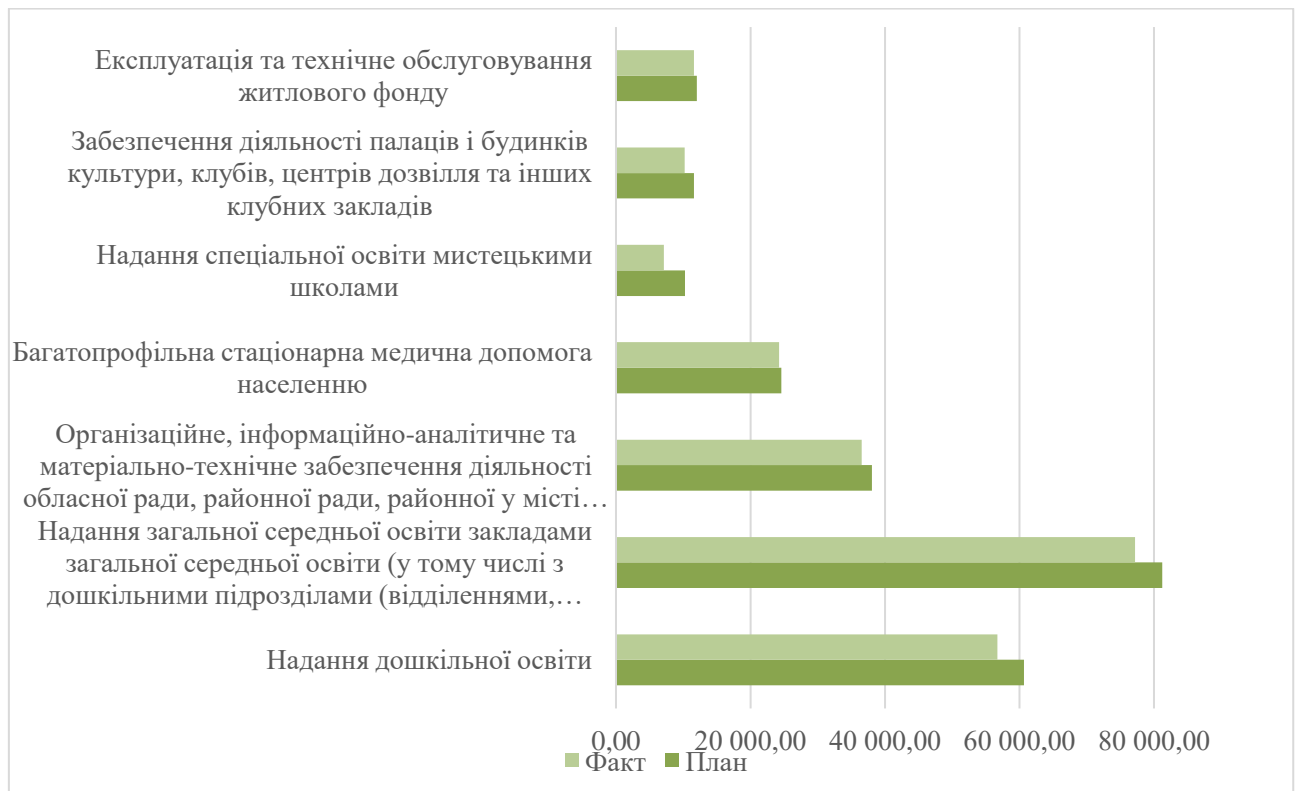

Рис. 2.12. Найбільші статті видатків бюджету Слобожанської ОТГ в розрізі програмної класифікації у 2023 році [41]

Ця інформація дозволить оцінити, які програми були профінансовані у повному обсязі, а де були недофінансування, та за рахунок яких категорій або напрямків вдалося зекономити кошти.

Як видно з додатку В потреба у фінансуванні захищених видатків, таких як заробітна плата з нарахуванням, енергоносії, медикаменти, продукти харчування, виплати населенню, трансферти була забезпечена в повному обсязі.

Видаткова частина спеціального фонду (без власних надходжень та плати за послуги бюджетних установ) була виконана на 75,6%. Уточнений річний план склав 128 046,0 тис. грн. Фактичне виконання склало 96 804,0 тис.грн.

Детальніше у розрізі Програмної класифікації у додатку Г та рис. 2.13.

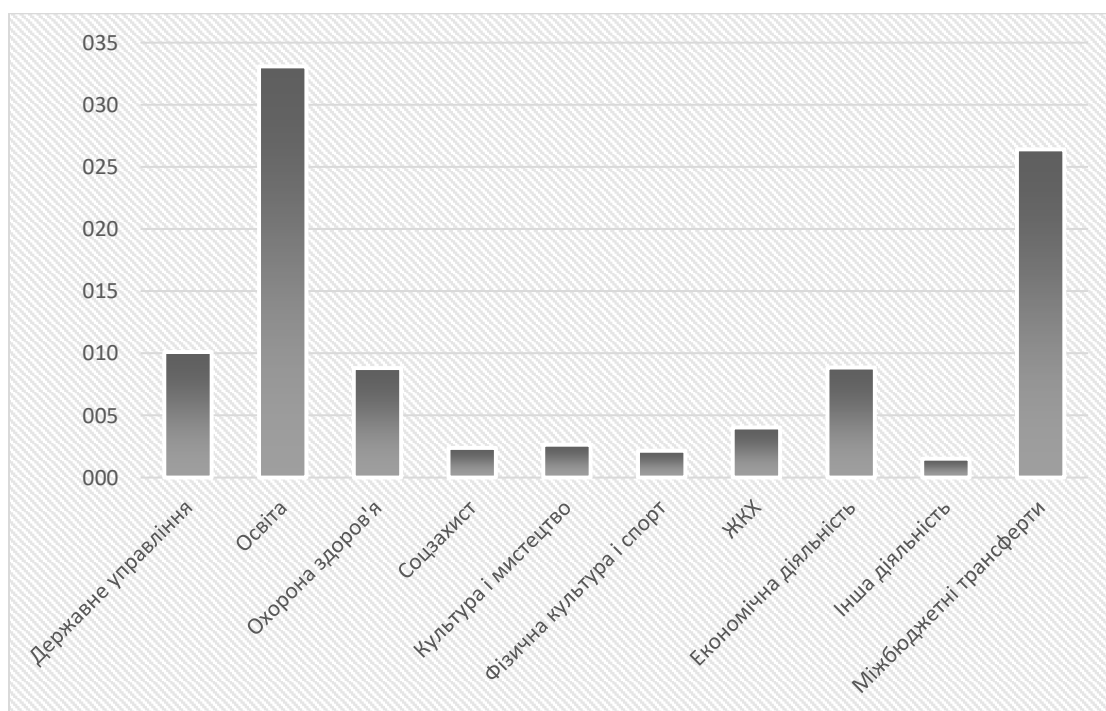

Рис. 2.13. Процентне співвідношення в загальному обсязі видатків [41]

Таким чином, в цілому по бюджету громади спостерігається виконання затвердженого бюджету на 2023 рік як по доходах так і по видатках. Фінансування видатків бюджету громади проводилось під фактично виконані обсяги робіт та проведені прозорі закупівлі, що дало змогу значно скоротити

витрати на видатки та призвело до економії і ефективного використання бюджетних коштів

При цьому забезпечувалося першочергове та у повному обсязі фінансування соціально-захищених статей видатків. В наслідок цього заборгованість із виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ, харчування, медикаментів, по комунальних послугах та енергоносіях відсутня.

2.3 Основні проблеми застосування програмно-цільового методу, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм

З метою оцінювання ефективності застосування програмно-цільового методу виконання місцевого бюджету, проведемо аналіз ефективності виконання окремих програм Слобожанської ОТГ згідно з Методикою здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів від 19.09. 2013 року

Так, наприклад, бюджетна програма щодо «Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад». Завдання якої: забезпечення виконання наданих законодавством повноважень.

Показники виконання програми представлені в табл. 2.9

Таблиця 2.9

Виконання результативних показників бюджетної програми [41]

Показники	Звітний період (2023 рік)		
	Затверджено	Виконано	Виконання плану
Показники ефективності	х	х	х
середня кількість опрацьованих листів та звернень одним працівником (стимулятор)	32,00	39,00	1,21
Показники якості	х	х	х
співвідношення виконаних завдань до поставлених (стимулятор)	100,00	100,00	1,00
рівень забезпечення повноцінного функціонування установ, організацій та закладів ОТГ (стимулятор)	100,00	100,00	1,00

Проведемо розрахунок ефективності виконання бюджетної програми.

а) розрахунок середнього індексу виконання показників ефективності:

$$I(\text{еф}) = (39,00/32,00)/1 * 100 = 121,00 \text{ балів}$$

б) розрахунок середнього індексу виконання показників якості:

$$I(\text{як}) = (100,00/100,00) + (100,00/100,00) / 2 * 100 = 100,00 \text{ балів}$$

в) розрахунок порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів:

$$I(\text{еф})_{\text{баз}} = 121,00 - 100,00 = 21$$

$$I_i = 121,00/21,00 = 5,76 \geq 1 = 25 \text{ балів}$$

Розрахунок кількості набраних балів показує, що оскільки $I_i = 5,76$, що відповідає критерію оцінки $I_i \geq 1$, то за цим параметром для даної програми нараховується 25 балів.

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми балів за кожним з параметром оцінки:

$$E = 121 + 100 + 25 = 246$$

При порівнянні отриманого значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм можемо зробити висновок, що дана програма має високу ефективність.

Інша програма, яку можна навести, це виконання бюджетної програми по відділу у справах молоді та спорту Слобожанської селищної ради.

Мета програми: Забезпечення реалізації політики у молодіжній сфері на регіональному рівні .

Завдання 1: Відзначення здобутих особливих досягнень.

Завдання 2: Використання народних традицій в усіх сферах суспільного життя міста, збереження і пропаганда історичної й культурної спадщини українського народу

Показники виконання програми представлені в табл. 2.10

Таблиця 2.10

Виконання результативних показників бюджетної програми [41]

Показники	Попередній період (2022 рік)			Звітний період (2023 рік)		
	затверджено	виконано	Виконання плану	затверджено	виконано	Виконання плану
1	2	3	4	5	6	7
Напрямок 1 Забезпечення відзначення здобутих особливих досягнень молоді	x	x	x	x	x	x
Показники ефективності	x	x	x	x	x	x
Середній розмір однієї грошової відзнаки (стипендії для обдарованої молоді)	2614	2614	1,0	6220	6220	1,0
Показники якості	x	x	x	x	x	x
Динаміка кількості відзначених молодих людей (стипендій для обдарованої молоді міста), порівняно з минулим роком	-	-	-	11	11	1,0
Напрямок 2 Забезпечення реалізації заходів міської програми розвитку Українського козацтва	x	x	x	x	x	x
Показники ефективності	x	x	x	x	x	x
середні витрати на одного учасника заходів міської програми розвитку Українського козацтва	14,47	14,47	1,0	17	17	1,0

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7
середні витрати на один захід міської програми розвитку Українського козацтва	2411,11	2411,11	1,0	2778	2778	1,0
Показники якості	x	x	x	x	x	x
Збільшення кількості заходів міської програми розвитку Українського козацтва порівняно з минулим роком	20	20	1,0	100	100	1,0

Розрахунок основних параметрів оцінки Напрям 1

а) розрахунок середнього індексу виконання показників ефективності:

$$I_{(еф)} = 1,0 * 100 = 100,00$$

б) розрахунок середнього індексу виконання показників якості:

$$I_{(як)} = 1,0 * 100 = 100,00$$

в) розрахунок порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів:

$$I_{(еф) баз} = 1,0 * 100 = 100,00$$

$$I_i = 100,00 : 100,00 = 1$$

Розрахунок кількості набраних балів за параметром порівняння результативності бюджетних програми із показниками попередніх періодів .

Оскільки $I_i = 1$, що відповідає критерію оцінки $I_i \geq 1$, то за цим параметром для даної програми нараховується 25 балів.

Кінцевий розрахунок загальної ефективності складається із загальної суми балів за кожним з параметром оцінки:

$$E=100,00+100,0+25= 225,00$$

При порівнянні отриманого значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм можемо зробити висновок, що дана програма має високу ефективність.

Розрахунок основних параметрів оцінки Напрям 2

а) розрахунок середнього індексу виконання показників ефективності:

$$I_{(еф)} = (1,0+ 1,0) :2 * 100 = 100,0$$

б) розрахунок середнього індексу виконання показників якості:

$$I_{(як)}= 1,0*100 = 100,0$$

в) розрахунок порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів:

$$I_{(еф) баз} = (1,0+ 1,0) : 2 * 100 = 100,0$$

$$I_i = 100,0 : 100,0 = 1,0$$

Розрахунок кількості набраних балів за параметром порівняння результативності бюджетних програми із показниками попередніх періодів .

Оскільки $I_i = 1,0$, що відповідає критерію оцінки $I_i > 1$, то за цим параметром для даної програми нараховується 25 балів.

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми балів за кожним з параметром оцінки:

$$E=100,0+100,0+25= 225,0$$

При порівнянні отриманого значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм можемо зробити висновок, що дана програма має високу ефективність.

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми балів за кожним напрямом програми: $(225 + 225):2= 225$

Таблиця 2.11

Результати аналізу ефективності [41]

№ з/п	Напрями використання бюджетних коштів	Кількість нарахованих балів		
		Висока ефективність	Середня ефективність	Низька ефективність
1	2	3	4	5
1	Напрямок 1			
	Забезпечення відзначення здобутих особливих досягнень молоді	225,0	-	-
2	Напрямок 2			
	Забезпечення реалізації заходів міської програми розвитку Українського козацтва	225,0	-	-
	Загальний результат оцінки програми	225,0	-	

Отже, при порівнянні отриманого значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм можемо зробити висновок, що дана програма має високу ефективність.

Однак, не зважаючи на ефективність програмно-цільового методу у бюджетному процесі його застосування стикається з низкою проблем, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм.

На рівні державного бюджету, де ПЦМ застосовується з 2002 року, щорічні звіти Рахункової палати показують неефективне використання коштів державного бюджету на рівні від 5 до 11%.

Одним із значних недоліків є наявність великої кількості результативних показників в бюджетних програмах, моніторинг яких не здійснюється центральними органами виконавчої влади (ЦОВВ) та Міністерством фінансів України. Починаючи з 2016 року Міністерство фінансів України рекомендувало обмежити кількість показників результативності до 3 для кожної з чотирьох груп (продукту, ефективності, якості). Максимально допустима кількість показників – 12.

Інші проблеми, пов'язані з використанням результативних показників:

1. Неорієнтованість на досягнення результату. більшість показників результативності описують лише процеси (кількість кореспонденції, відряджень, нормативно-правових актів, квадратних метрів зданих в оренду) або зовнішнє середовище (кількість працівників, автомобілів, споживаного ресурсу, як-от гаряча вода), а не самі результати.

2. Невиконання показників. лише третина запланованих показників результативності виконуються повністю (на 100%). Інші показники або не виконуються взагалі, або виконуються частково чи перевиконуються.

3. Недостатній аналіз: головні розпорядники бюджетних коштів не здійснюють аналіз показників ефективності бюджетних програм, як це передбачено Бюджетним кодексом України. Міністерство фінансів не проводить оцінки ефективності бюджетних програм, не перевіряє їх відповідність нормам бюджетного законодавства. Крім того, Рахункова палата України та Державна аудиторська служба не проводять оцінки ефективності виконання результативних показників (performance audit). У разі проведення такого аналізу більшість бюджетних програм, ймовірно, були б скасовані через їх неефективність [38].

Всі вище перелічені недоліки застосування програмно-цільового методу (ПЦМ) на рівні державного бюджету можуть бути перенесені й на рівень місцевих бюджетів.

Будівництво моделі ПЦМ на місцевому рівні здійснювалося з урахуванням принципу єдності бюджетної системи України. У зв'язку з цим

більшість основних компонентів, притаманних ПЦМ на рівні державного бюджету, було адаптовано й для місцевих бюджетів, таких як паспорти бюджетних програм, періодичність звітування, категорії результативних показників. Наразі тривають зміни до нормативно-правових актів з метою приведення існуючих відмінностей між ПЦМ на місцевому та державному рівнях у відповідність між собою. Проте, зважаючи на багаторічний досвід використання ПЦМ на державному рівні та наявні задокументовані недоліки, доцільно було б дещо змінити модель, яка використовується на місцевому рівні.

На сьогодні Міністерством фінансів України та галузевими міністерствами затверджено основні галузеві накази, які визначають примірні переліки результативних показників бюджетних програм. Проблема існуючого підходу до запровадження ПЦМ в Україні полягає у зміщенні акцентів з ефективного управління на виконання бюрократичних процедур, пов'язаних із затвердженням паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання.

Наприклад, лише обласний бюджет Запорізької області налічує понад 50 бюджетних програм, для яких потрібно затвердити паспорт бюджетної програми. В середньому до обласного бюджету вносяться 5-6 змін на рік, і кожна з цих змін вимагає затвердження змін до існуючих паспортів бюджетних програм протягом двох тижнів. Кожен паспорт бюджетної програми, навіть якщо в ньому передбачене лише одне завдання, містить від 5 до 20 показників.

Існує проблема, яку не вирішують існуючі підходи до запровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів, а саме – зведення зазначених паспортів хоча б на рівні області. На рівні державного бюджету визначення ефективності галузі ще більше ускладнюється. В ідеалі, зведені показники результативності місцевих програм (як фактичні, так і планові) повинні стати інформаційною базою для галузевих міністерств, щоб оцінити ефективність реалізації їхньої політики в конкретних галузях. Результатом такої оцінки мають бути

адекватні управлінські рішення щодо виявлених негативних тенденцій на місцевому рівні.

Таким чином, можна зробити висновок, що при запровадженні ПЦМ на рівні місцевих бюджетів найбільше уваги приділяється показникам нижчого рівня (мікропоказникам), які цікавлять лише управлінців нижчого рівня, а показникам вищого рівня приділяється дуже мало уваги, і немає механізму їх обрахунку та зведення.

Ще однією проблемою є відсутність публічності та прозорості доступу до інформації про затверджені бюджетні програми. Згідно з наказом Міністерства фінансів України від 26.08.2014 №836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів», головні розпорядники повинні оприлюднювати паспорти бюджетних програм на поточний бюджетний період (включаючи зміни до паспортів) на своїх офіційних сайтах протягом трьох днів після їх затвердження. Також звіти про виконання паспортів бюджетних програм мають бути оприлюднені у триденний строк після подання таких звітів до місцевих фінансових органів.

Проблеми доступності до інформації про бюджетні програми та їхніх паспортів є наступними:

1. Важкість пошуку паспортів на офіційних сайтах. Кожен сайт головних розпорядників відрізняється за структурою та наповнюваністю, що ускладнює пошук необхідної інформації для громадян.

2. Незрозумілість інформації. Інформація, що міститься в паспортах бюджетних програм, не завжди є доступною і зрозумілою для користувачів, що ускладнює її правильне тлумачення.

3. Складність співставлення показників. Для пересічного громадянина важко співвіднести показники бюджетних програм з рішеннями про місцевий бюджет, що також знижує ефективність моніторингу виконання бюджету.

Іншою проблемою є участь органів Державної казначейської служби України (ДКСУ) в імplementації програмно-цільового методу (ПЦМ).

Згідно зі статтею 49 Бюджетного кодексу України, Казначейство України здійснює платежі за дорученням розпорядників нижчого рівня лише за наявності затвердженого паспорта бюджетної програми. Це створює додаткові складнощі для розпорядників коштів нижчого рівня, оскільки вони змушені надати паспорт бюджетної програми до органів ДКСУ для здійснення будь-яких платежів.

Згідно з Правилами складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів, головні розпорядники повинні протягом тижня надати копії паспортів бюджетних програм та накази про їх затвердження до розпорядників нижчого рівня. Проте виникають кілька протиріч:

- Паспорт бюджетної програми затверджується для програми в цілому, але не для кожного розпорядника коштів нижчого рівня окремо.
- Розпорядники коштів нижчого рівня не мають змоги побачити показники своєї діяльності або затвержені показники видатків на поточний бюджетний рік.
- Розпорядники не можуть відстежити, який з паспортів бюджетної програми є актуальним на даний момент.

Незважаючи на це, органи ДКСУ вимагають, щоб розпорядники надавали копії паспортів бюджетних програм під кожен зміну запланованих у кошторисах видатків. Такі протиріччя лише збільшують кількість адміністративних дій, необхідних для внесення змін до бюджетних показників, але не сприяють підвищенню ефективності використання бюджетних коштів.

Наведеному вище підходу необхідно внести корективи в процес встановлення та моніторингу індикаторів ефективності бюджетних програм місцевих бюджетів, зокрема, відмовитися від практики створення паспортів бюджетних програм на рівні головних розпорядників коштів (ГРК).

Фінансові органи, відповідальні за підготовку бюджетів, повинні взяти на себе роль інтеграції фінансових і нефінансових показників результативності.

З нашої точки зору, успішне впровадження програмно-цільового методу бюджетування вимагає таких змін:

- перенесення акценту оцінки результативності бюджетних програм з головних розпорядників на місцеві фінансові органи. Галузеві департаменти повинні залучатися для зведення показників результативності в межах усієї галузі на рівні області, з урахуванням фінансування з місцевих бюджетів;

- забезпечення узгодження мікропоказників виконання програм з цілями та завданнями державних і регіональних стратегій розвитку;

- застосування автоматизованих інформаційних систем для оцінки ефективності використання бюджетних коштів та спрощення процесу інтеграції фінансових і нефінансових індикаторів.

Отже, проблеми використання програмно-цільового методу (ПЦМ) у бюджетному процесі можна об'єднати у такі групи:

1. Невідповідність між середньостроковим і стратегічним бюджетним плануванням. Як зазначено у Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, навіть «за умов постійного вдосконалення методологічної бази, застосування ПЦМ у бюджетному процесі України залишається обмеженим через відсутність необхідних умов для його ефективного використання. Зокрема, нестача дієвої та узгодженої системи стратегічного і середньострокового бюджетного планування ускладнює застосування ПЦМ як основи для ухвалення управлінських рішень головними розпорядниками бюджетних коштів» [20]. Ця проблема є актуальною як на державному, так і на місцевому рівнях.

2. Відсутність стандартизованого підходу до оцінювання ефективності бюджетних програм. Різні методики оцінювання результативності бюджетних програм призводять до суб'єктивних висновків з боку органів місцевого

самоврядування. Це ускладнює порівняння ефективності різних програм та може спотворити аналіз використання місцевих бюджетних коштів.

3. Недосконалість існуючих методів оцінки ПЦМ. Ця проблема є похідною від попередньої. Наприклад, у Криворізькій МТГ оцінювання бюджетних програм здійснюється на основі звітів про виконання паспортів бюджетних програм та відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінки ефективності бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2011 № 608. Проте такі підходи обмежуються аналізом планових і фактичних показників або порівнянням із даними попередніх періодів виконання програм. Ці методи можуть бути корисними для короткострокової оцінки проміжних результатів, однак вони не дозволяють дати повноцінну оцінку ефективності програми загалом. Крім того, висновки щодо ефективності залишаються суб'єктивними, оскільки бракує кількісних критеріїв для вимірювання рівня ефективності бюджетних програм.

4. Відсутність чіткого взаємозв'язку між назвою програми, її метою та завданнями. Назви бюджетних програм формуються на основі Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету, а також відповідно до кодів Функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету. Проте цей підхід часто не відображає суті програм та їх реальних цілей, що створює труднощі в розумінні спрямованості бюджетних ініціатив.

5. Високі вимоги до ресурсного забезпечення. Значним недоліком ПЦМ є потреба у великій кількості різноманітних ресурсів – інформаційних, людських і технічних. Для збору й аналізу даних про різні аспекти життя громади потрібні значні інформаційні ресурси. Розробка та впровадження програм вимагає глибокого аналізу потреб громади, оцінки ефективності попередніх ініціатив та моніторингу соціально-економічних і культурних факторів. Цей процес є трудомістким і потребує значних фінансових вкладень для забезпечення необхідного обсягу й якості інформації. Наявність кваліфікованих фахівців для створення, реалізації та моніторингу програм є

ключовою умовою. Окрім того, для збору й обробки даних потрібні сучасні інформаційні технології, програмні засоби для моделювання та контролю за виконанням програм, що потребує розвиненої технічної інфраструктури.

6. Нестача кваліфікованих фахівців. Розробка бюджетних програм потребує глибоких знань у різних сферах, таких як економіка, соціологія, технології тощо. Відсутність спеціалістів із комплексним розумінням цих галузей може призводити до створення неефективних або недосконалих програм, що ускладнює досягнення поставлених цілей.

7. Обмежене залучення громадськості до процесу формування бюджетних програм. Попри наявність можливостей для взаємодії між владою і громадянами, рівень участі населення залишається низьким, що негативно впливає на якість та ефективність програм. Недостатнє залучення громади обмежує доступ до важливого зворотного зв'язку, необхідного для врахування реальних потреб та очікувань громадян. У результаті створюються програми, які не відповідають очікуванням громади, що може призводити до їх невдач або недостатньої ефективності. Однією з причин цієї проблеми є низька поінформованість населення про стратегії та програми розвитку, а також складність доступу до паспортів і звітів бюджетних програм.

8. Відсутність ефективної системи моніторингу. Неналагоджений процес систематичного контролю за реалізацією програм створює ризики втрати зв'язку між плануванням і досягнутими результатами. Брак системи моніторингу ускладнює своєчасне внесення коректив і адаптацію програм до змінних обставин, що може негативно вплинути на їх результативність.

Попри певні проблеми, що виникають при реалізації програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів, його успішне впровадження є ключовим елементом бюджетної реформи. Воно дозволить підвищити ефективність використання бюджетних коштів і покращити якість публічних послуг, які надаються бюджетними установами.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

3.1 Зарубіжний досвід застосування програмно-цільового підходу у бюджетному процесі

Міжнародний досвід впровадження ПЦМ демонструє, що цей підхід став важливим інструментом управління бюджетними коштами та регіональним розвитком у багатьох європейських країнах, таких як Польща, Австрія, Румунія, країни Балтії, Норвегія, Швейцарія тощо. Орієнтуючись на європейський курс, Україна має можливість запозичити найкращі практики використання ПЦМ для вдосконалення процесів планування бюджетних видатків з акцентом на результативність досягнення показників.

Дослідженню зарубіжного досвіду присвятили увагу М. Дубина, Ю. Гончаренко та О. Кальченко. У своїй роботі вони наголошують на важливості наукового осмислення адаптації європейських практик середньострокового бюджетного планування до потреб бюджетної системи України [42]. Аналізуючи досвід Німеччини у впровадженні середньострокового бюджетного планування, автори виокремлюють його ключові переваги й недоліки у порівнянні зі щорічним формуванням бюджету. Зокрема, вони підкреслюють, що чинниками, які сприяли розвитку середньострокового планування, були: успішні регіональні ініціативи; інтеграційні процеси в рамках Європейського Союзу; зростання державного боргу [42].

Ці фактори характерні й для сучасної економіки України, що робить використання досвіду Німеччини особливо актуальним для національного контексту.

Індонезійські дослідники Е. Елпісах та С. Сьюарлін у своїх дослідженнях акцентували увагу на ефективності цільового бюджету у підвищенні результативності та підзвітності уряду. Вони дійшли таких висновків:

- 1) бюджет із чітко сформульованими цілями значно підвищує рівень підзвітності органів влади;
- 2) контроль за використанням ресурсів має позитивний вплив, але тільки за умови наявності показників, які визначають рівень підзвітності;
- 3) використання результативного підходу до бюджетування полегшує процес звітності на всіх рівнях [43].

Особливості бюджетного планування на прикладі таких країн, як США, Німеччина, Франція, Японія та Південна Корея, а також перспективи їхнього використання в Україні досліджував Т. Савонік [44]. У своїй роботі він наголошує на важливості постановки цілей та розробки чітких механізмів їх досягнення як основи ефективного бюджетного планування.

У багатьох країнах світу бюджетний процес передбачає складання річного плану надходжень і витрат. Планування доходів бюджету відіграє ключову роль у прийнятті зважених рішень, які впливають на економічну ситуацію протягом кількох років. Саме розуміння довгострокових наслідків бюджетних рішень стало поштовхом для запровадження середньострокових бюджетних рамок у багатьох державах [46].

Аналізуючи практику використання середньострокового бюджетного планування за кордоном, можна виокремити такі основні передумови для його ефективного впровадження [46]:

1. стабільний і прогнозований річний бюджет;
2. точні прогнози щодо макроекономічних та демографічних показників на середньострокову перспективу;
3. чітко визначені фіскальні цілі та правила;
4. уніфікований і всеосяжний бюджетний процес із дотриманням вертикалі виконання.

Однак у контексті воєнного стану в Україні реалізація цих передумов значно ускладнюється. Зокрема, через неможливість гарантувати виконання бюджету в запланованих обсягах та забезпечити точність прогнозів щодо макроекономічних і демографічних показників.

Країни, що впроваджували середньострокове бюджетування, адаптували його до своїх інституційних умов та вирішували різні виклики. Проте успішні моделі середньострокового бюджетного планування мають спільні характеристики, які можна врахувати для розробки національної стратегії (рис. 3.1).

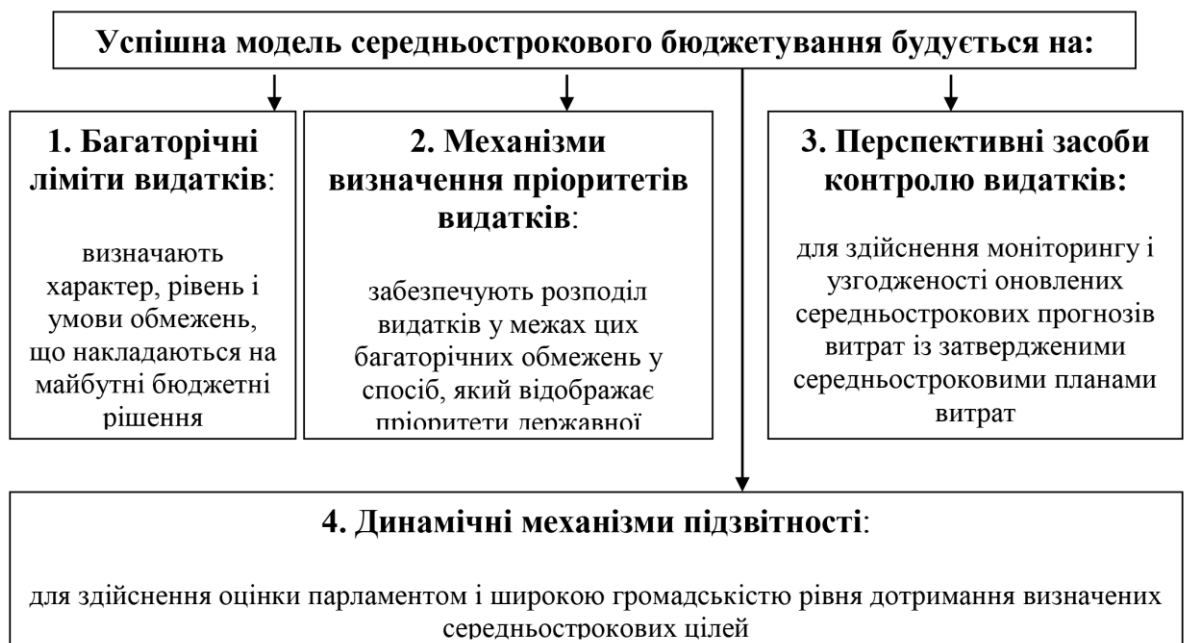

Рис. 3.1. Риси успішних моделей середньострокового бюджетування у зарубіжних країнах [46]

Зображені на рисунку спільні риси успішних моделей мають свої особливості розвитку в кожній країні.

Однією з основних проблем, що виникає під час запровадження середньострокового бюджетного планування, є забезпечення сталості прихильності органів, які приймають рішення, до затверджених оцінок доходів і витратків протягом кількох років після ухвалення бюджету на

законодавчому рівні. У Швеції середньострокові оцінки витрат встановлюються для 27 сфер, і ці показники переглядаються двічі на рік для врахування змін у макроекономічних умовах, обсягах трансфертів та змінах у політиці. Таким чином, оцінка витрат для кожної категорії бюджету оновлюється на основі змін, що відбуваються, двічі на рік разом із загальним переглядом бюджету.

Ключовими елементами ефективного багаторічного механізму визначення пріоритетів видатків є:

- Інтегрований середньостроковий процес планування видатків і складання бюджету, який забезпечує узгодженість між довгостроковими цілями та поточними рішеннями.

- Чітке розмежування між вартістю підтримки існуючої політики та вартістю нових політичних ініціатив у бюджетних документах, що дає змогу краще планувати й аналізувати фінансові ресурси.

- Відкритість до обговорення та прийняття рішень щодо пріоритетів видатків, що сприяє прозорості та підзвітності в процесі бюджетування.

Такий підхід дозволяє країнам ефективно адаптувати бюджет до змінних умов і забезпечувати стабільність фінансування пріоритетних сфер.

Наприклад, у Фінляндії та Нідерландах центром визначення середньострокових пріоритетів видатків є Коаліційна угода, у якій політичні партії, що утворюють правлячу коаліцію, обговорюють рішення щодо бюджету на початку кожної парламентської сесії. Коаліційна угода визначає реальні ліміти видатків на чотири роки, що є важливим інструментом для стабільного фінансування пріоритетів на довший термін.

У Сполученому Королівстві Великої Британії основним форумом для обговорення і визначення багаторічних лімітів видатків для кожного департаменту є Всебічний огляд витрат, який проводиться казначейством раз на два-три роки. Остаточний результат цього огляду обговорюється між міністрами, канцлером казначейства (міністром фінансів) і прем'єр-міністром.

Після формулювання своїх середньострокових зобов'язань і визначення пріоритетів уряд повинен забезпечити ефективні засоби контролю видатків, щоб гарантовано дотримуватись середньострокових планів, навіть у разі зміни зовнішніх або економічних умов.

Довіра до середньострокового бюджету уряду залежить від здатності продемонструвати, наскільки точні оцінки поточного та майбутнього стану бюджету відповідають попередньо сформульованим середньостроковим планам. Для цього необхідно забезпечити узгодженість між попередніми багаторічними бюджетними планами та поточними результатами та прогнозами. Ось ключові механізми, які допомагають досягти цієї узгодженості:

1. Порівняння багаторічних планів, річних бюджетів та підсумкових звітів: Це дозволяє стежити за відповідністю поточних витрат і доходів прогнозованим результатам.

2. Узгодження відхилень між багаторічними планами та результатами витрат: Важливо, щоб будь-які відхилення від запланованих показників були детально розглянуті і прозоро пояснені.

3. Підзвітність урядів та суб'єктів бюджету: Це гарантує, що за невинуваті відхилення від планів будуть передбачені санкції або коригувальні дії.

Тепер, розглянемо зарубіжний досвід формування важливого елемента програмно-цільового методу (ПЦМ) – бюджетної програми. Згідно з практикою зарубіжних країн, бюджетна програма є інструментом, який визначає шляхи досягнення цілей бюджетної політики та дозволяє оцінити ефективність її реалізації. Завдяки впровадженню програмно-цільового методу багато країн змогли підвищити рівень досягнення своїх бюджетних цілей. До таких країн належать: США, Канада, Чилі, Франція, Нідерланди, Велика Британія, Сінгапур, Австралія, Нова Зеландія та інші.

Ці країни успішно застосовують ПЦМ для досягнення більшої прозорості, ефективності та відповідальності в управлінні державними фінансами [47].

У 2019 році Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) оприлюднила настанови щодо кращих практик бюджетування, які зосереджуються на програмному бюджетуванні (ПЦМ). Ці настанови визначають сім основних пунктів, що описують найкращі практики, які є в основному узгодженими з рекомендаціями Міжнародного валютного фонду. Однією з таких практик є пункт 6, який стосується "Бюджетування, орієнтованого на ефективність", що доповнює інші інструменти для покращення орієнтації на результативність, включаючи оцінку програм і перегляд витрат.

У межах цієї практики передбачені три основні види оцінки показників бюджетних програм:

1. Попередня оцінка: Це оцінка, яка використовується для розробки ключових показників ефективності і полегшує процеси моніторингу та оцінки за фактом виконання. Цей вид оцінки застосовується на етапі розробки бюджету.

2. Поточна оцінка: Здійснюється на безперервній основі і регулярно повертається до процесу підготовки бюджету, що дозволяє вносити корективи у ході його виконання.

3. Огляд витрат: Використовується для перегляду обґрунтування витрат та визначення можливості заощадження бюджетних коштів, які можуть бути спрямовані на підтримку більш пріоритетних цілей.

Прикладом ефективною практики попередньої оцінки є досвід Республіки Чилі, де цей процес почався ще у 2008 році. Процес попередньої оцінки в Чилі має конкретні цілі, які включають:

- Обґрунтування кожної програми, визначення загальносупільного питання, що потребує вирішення, і визначення відповідної стратегії для

програми. Важливим є також чітке визначення результатів, які повинні бути досягнуті.

- Сприяння моніторингу та оцінці результатів бюджетних програм.
- Покращення узгодженості публічних послуг.
- Підвищення прозорості у розподілі та управлінні державними ресурсами.

Цей підхід дозволяє ефективно оцінювати і коригувати бюджетні програми, підвищуючи їх результативність і прозорість в управлінні державними фінансами.

Поточна оцінка показників бюджетної програми є важливим етапом, що має здійснюватися на стадії реалізації програми або після її завершення. Така оцінка дає змогу зрозуміти, наскільки ефективно використовуються державні кошти і чи досягаються поставлені цілі. Вона також сприяє підвищенню прозорості і підзвітності в управлінні державними фінансами, що є важливим для платників податків.

Огляди витрат – це ще один важливий інструмент, який застосовується в країнах ОЕСР. Вони допомагають знайти менш ефективні програми або програми з низьким співвідношенням ціни та якості. Оцінка витрат, зокрема через огляд витрат, дозволяє виявити можливості для економії коштів і переорієнтування їх на більш пріоритетні цілі. Тому, відповідно до кращих практик ОЕСР, оцінка бюджетних програм повинна здійснюватися на кожному етапі – від планування до виконання цілей програми.

В Україні методика оцінки ефективності бюджетних програм передбачає проведення оцінки на етапі складання проектів бюджетів та при їх виконанні відповідно до Методичних рекомендацій. Проте ця методика не деталізує такі етапи, як попередня та поточна оцінка, а також не приділяється достатньо уваги огляду витрат. Окрім того, завдання для оцінки бюджетних програм в Україні сформульовані недостатньо конкретно.

З огляду на це, варто переглянути підходи до оцінки бюджетних програм в Україні з урахуванням настанов ОЕСР. Зміна підходів дозволить

здійснювати більш точний аналіз доцільності використання бюджетних коштів і визначати пріоритетні напрямки для урядової бюджетної політики, що в свою чергу сприятиме більш ефективному управлінню державними фінансами.

3.2 Напрями удосконалення програмно-цільового методу планування бюджетних видатків

Для удосконалення застосування програмно-цільового методу (ПЦМ) в бюджетному процесі місцевих громад, зокрема в Слобожанській ОТГ, важливо врахувати результати оцінки ефективності цього методу. На основі виявлених переваг і недоліків, доцільно реалізувати кілька ключових заходів, що сприятимуть підвищенню ефективності ПЦМ на місцевому рівні:

1. Забезпечення тісного зв'язку між середньостроковим і стратегічним бюджетним плануванням. Це вимагає удосконалення підходів до формування бюджетних програм, зокрема через співвіднесення їх з довгостроковими стратегічними цілями органів місцевого самоврядування. Тісний зв'язок між цими планами дозволить досягти більшої узгодженості між стратегічними пріоритетами та фінансовими можливостями громади.

2. Підвищення результативності процесу верифікації та моніторингу державних виплат. Розвиток інформаційно-аналітичної платформи для електронної верифікації і моніторингу сприятиме більш ефективному управлінню державними витратами.

3. Удосконалення відповідних типових форм та інструкцій. Важливо переглянути та вдосконалити документи та інструкції, які використовуються в процесі складання бюджету, зокрема для бюджетних запитів, програмної класифікації видатків, кредитування, системи результативних показників бюджетних програм. Оновлені форми мають бути більш деталізованими і зручними для ефективного використання в умовах застосування ПЦМ.

4. Покращення правил складання паспортів та звітів про виконання бюджетних програм. Забезпечення чітких і стандартизованих правил для складання паспортів та звітів дозволить створити основу для регулярного моніторингу і аналізу досягнення поставлених цілей.

5. Впровадження єдиного підходу до оцінки ефективності ПЦМ. Оновлена методика для порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм надає чітке визначення процесу оцінки ефективності програм (переваги – єдиний алгоритм розрахунку на основі формул, що дозволяє кількісно виміряти ефективність бюджетних програм та порівнювати результати з попередніми періодами; уніфіковані критерії ефективності для всіх бюджетних програм спрощують оцінку для відповідальних осіб; можливість коригувати шкалу оцінювання, залежно від обставин, робить методику зручною для оцінки ефективності). Однак важливо враховувати, що застосування такої методики може вимагати більше часу, що призводить до збільшення навантаження на управлінський персонал і, відповідно, підвищення адміністративних витрат.

6. Уніфікація розрахунків за бюджетними програмами. Запровадження єдиного підходу до оцінки ефективності ПЦМ в Україні може зустріти певні труднощі через нестабільність планування. Наприклад, скорочення витрат, за новою методикою, може бути сприйнято як позитивний фактор, але на практиці це може бути результатом, скажімо, введення карантину, що зробить обчислені індекси недостовірними. У таких випадках доцільно використовувати Методичні рекомендації щодо оцінки ефективності бюджетних програм. Важливо, щоб для оцінки бюджетних програм різними методами використовувалися однакові стандартні форми, що можуть коригуватися в залежності від обставин. Зокрема, доцільно узагальнити оцінку відхилень темпів приросту. Важливо, щоб у розрахунках враховувалися не лише абсолютні або тільки відносні відхилення, що дозволяють порівнювати зміни у відсотках, але й два типи відхилень для чіткого розуміння масштабу

розбіжностей. Альтернативою відносним відхиленням може бути використання відсотка виконання плану за визначеним показником.

7. Оцінка результативних показників та впровадження інтегрального показника ефективності. Насамперед, необхідно вдосконалити результативні показники, оскільки існуючі критерії не завжди адекватно відображають сутність та вимоги ПЦМ. Інший важливий аспект полягає у впровадженні інтегрального показника ефективності для бюджетних програм, де розрахунок ефективності БП базуватиметься на співвідношенні цього інтегрального показника до витрат, необхідних для його досягнення.

8. Впровадження граничних значень для результативних показників. У рамках обмежених бюджетних ресурсів важливо встановлювати граничні межі, зокрема для результативних показників, що можуть мати дестимулюючий ефект. Запровадження бюджетних обмежень передбачає визначення верхніх лімітів витрат для всіх головних розпорядників бюджетних коштів. Ці ліміти мають базуватися на попередніх прогнозах вартості існуючих бюджетних програм, з урахуванням бюджетної стратегії. Використання таких обмежень під час планування дозволяє головним розпорядникам коштів встановлювати реалістичні обсяги витрат, що відповідають наявним ресурсам. Це допомагає уникнути перевищення витрат, що не відповідають фактичним можливостям бюджету. Такий підхід забезпечує точність у визначенні витрат і сприяє реалістичній оцінці фінансових зусиль, необхідних для досягнення стратегічних цілей. У разі перевищення встановлених лімітів має бути проведено перегляд програми та її адаптація до реальних можливостей бюджету.

9. Розробка та затвердження конкретного переліку бюджетних програм. У процесі оцінки ефективності ПЦМ бюджетування на місцевому рівні важливо створити і затвердити чіткий перелік бюджетних програм, який забезпечить єдині підходи до аналізу впровадження ПЦМ у місцевих бюджетах. При цьому програми повинні залишатися відповідними цілям і

завданням державної політики, а також пріоритетам соціально-економічного розвитку.

10. Перехід на трирічне програмно-цільове планування бюджетних програм. На рівні місцевих громад цільові програми можуть затверджуватися на період до 6 років, але заплановані витрати згодом можуть значно коригуватися. Визначення цілей і завдань на трирічний період дозволить підвищити прогнозованість витрат та знизити нестабільність, що є особливо важливим у поточних умовах.

11. Оптимізація залучених ресурсів. Стратегічне планування та пріоритизація допоможуть чітко визначити основні цілі та спрямувати ресурси (людські, інформаційні, технічні тощо) на виконання найважливіших завдань. Використання інформаційних технологій для оптимізації процесів, підвищення кваліфікації персоналу та розвитку партнерств з іншими організаціями сприятимуть ефективному і збалансованому використанню ресурсів.

12. Забезпечення активної участі громадськості у процесі формування та реалізації бюджетних програм. Важливо залучати громадські організації, створюючи механізми, які дозволяють представляти їхні інтереси під час розробки програм. Це сприятиме врахуванню різноманітних думок та потреб громади. Також необхідно впроваджувати освітні та інформаційні кампанії, що підвищують обізнаність громадськості щодо ролі та переваг ПЦМ, а також важливості їх участі у бюджетному процесі. Забезпечення легкого та швидкого доступу до паспортів та звітів бюджетних програм для громадян допоможе покращити їхню участь і зробить процес більш зрозумілим.

13. Удосконалення системи моніторингу. Необхідно вдосконалювати підходи до моніторингу виконання бюджетних програм, оскільки цей процес не лише дозволяє отримувати дані про реалізацію програм, а й служить основою для більш глибокого аналізу та прийняття обґрунтованих управлінських рішень під час оцінки ефективності застосування ПЦМ. Для подальшого покращення цього процесу важливо акцентувати увагу на

автоматизації збору даних, впровадженні аналітичних інструментів та розвитку системи звітування, що забезпечить більш глибокий і оперативний аналіз, необхідний для ефективного управління бюджетними ресурсами. Покращення моніторингу є ключовим кроком для підвищення ефективності та прозорості управління фінансами та досягнення стратегічних цілей.

О. Савастеева, вивчаючи перспективи використання програмно-цільового підходу для планування розвитку регіонів, акцентує увагу на його перевагах, які можуть посилити цільову орієнтацію бюджетного планування, покращити функціонування місцевих громад і підвищити ефективність громадського контролю за витрачанням бюджетних коштів [48].

М. Тимошенко наголошувала на необхідності модернізації процесу державної соціальної підтримки громадян, підкреслюючи, що цей процес повинен бути орієнтований на підвищення якості добробуту суспільства. Для цього важливо збільшити видатки на соціальне забезпечення [49]. Вчена справедливо зазначила, що видатки на оборону під час воєнного стану є критично важливими, але ефективна бюджетна політика та результативне використання фінансових ресурсів можуть забезпечити стійкість країни, дозволяючи їй ефективно реагувати на різноманітні виклики, що сприятиме довгостроковій стабільності та процвітанням.

Т. Шелеметьєва, вивчаючи ефективність виконання цільових програм розвитку туризму, наголошувала на необхідності впровадження механізмів та методів для оцінки ефективності розвитку рекреаційно-туристичних систем регіонів країни [50].

Ключову роль у реалізації програмно-цільового планування та виконанні бюджетів відіграють головні розпорядники бюджетних коштів. Саме від організації їхніх функцій під час витрачання бюджетних коштів та їх відповідального підходу до цього залежить ефективність застосування програмно-цільового методу.

Щодо витрачання бюджетних коштів на соціальне забезпечення, важливо, щоб результативність цих витрат проявлялася, перш за все, у

поліпшенні умов і послуг для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Це питання набуває особливої актуальності під час війни, коли багато захисників і захисниць втрачають кінцівки або стають обмеженими у русі через важкі поранення. Держава повинна створити умови, що забезпечують якомога більший комфорт для таких осіб. Згідно з даними, за два роки повномасштабного вторгнення кількість осіб з інвалідністю зросла на 300 тис., що становить 10% порівняно з довоєнним періодом, досягнувши 3,3 млн осіб [51].

Незважаючи на значні бюджетні витрати на соціальні потреби, проблеми з доступністю громадських місць для осіб з інвалідністю залишаються актуальними. В таких місцях, де встановлені підйомники для людей на інвалідних кріслах, вони змушені натискати кнопку і чекати, поки працівник закладу прийде і відкриє двері. Інший приклад – кнопка виклику допомоги, встановлена у важкодоступному місці для осіб з обмеженими рухами.

Ці приклади чітко показують, що сучасне суспільство потребує якісних послуг, фінансованих з бюджетних коштів, до яких громадяни вносять свої податки. Основною метою застосування програмно-цільового методу (ПЦМ) є забезпечення максимальної результативності використання цих коштів.

Для підвищення результативності використання програмно-цільового методу важливо забезпечити тісний зв'язок між стратегічним плануванням та бюджетними програмами. Це можна досягти через оприлюднення середньострокових планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, що дозволить підтвердити їх відповідність національним цілям та обмеженим обсягам видатків, визначеним Бюджетною декларацією на певний період.

Одним з актуальних завдань, що стоїть перед Урядом, є економія бюджетних ресурсів через їх обмеженість. Це вимагає встановлення граничних (базових) обсягів видатків для розпорядників бюджетних коштів і доведення до них змін у поточному фінансуванні, що дозволить зосередити

обговорення проекту бюджету лише на стратегічних та обґрунтованих цілях. Підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів можливо через регулярне проведення оглядів бюджетних витрат.

Для підвищення економії бюджетних коштів Уряду важливо розглянути питання функціонування головних розпорядників бюджетних коштів, зокрема оптимізувати їх кількість, скорочуючи непотрібні або дублюючі функції. Це дозволить знизити адміністративні витрати та підвищити ефективність управління. Крім того, необхідно оптимізувати кількість бюджетних програм, зберігаючи лише найнеобхідніші і усуваючи ті, що дублюють одна одну у напрямках витрат.

Прозорість процесу планування та використання бюджетних коштів є важливим інструментом підвищення результативності витрачання коштів. Для цього важливо забезпечити чітку бюджетну дисципліну розпорядників коштів, своєчасне оприлюднення результатів оцінки ефективності бюджетних програм та оновлення методики проведення таких оцінок. Це дозволить підвищити точність і корисність результатів оцінок.

Ключовим аспектом ефективного використання бюджетних коштів є їх адресність, зокрема у випадку державних виплат для окремих категорій громадян. Для забезпечення адресності витрачання коштів, доцільним є розвиток застосування інформаційно-аналітичних платформ у сфері бюджетного планування, що сприятиме точнішому контролю за витратами та підвищенню їх ефективності.

Перелічені вище напрями удосконалення ПМЦ можна згрупувати залежно від принципів, на яких повинно ґрунтуватися використання бюджетних коштів (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Напрями удосконалення ПЦМ для планування бюджетних видатків [51]

Забезпечення дотримання Урядом та розпорядниками бюджетних коштів напрямів удосконалення програмно-цільового методу (ПЦМ) є важливим кроком до більш результативного використання бюджетних ресурсів. Це дозволить не лише підвищити ефективність витрат, але й значно збільшити їхню корисність для населення. Врахування цих аспектів сприятиме стабільному економічному розвитку навіть у складний для держави період, оскільки оптимізація витрат дозволить зосередити ресурси на пріоритетних напрямках і досягнути більшої ефективності в управлінні державними фінансами. Також, впровадження цих заходів сприятиме більш ефективному використанню бюджетних коштів, підвищенню прозорості бюджетного процесу, а також дозволить досягти кращої відповідності між ресурсами та стратегічними цілями місцевих громад.

3.3. Підвищення ролі громадськості у бюджетному процесі для забезпечення прозорості формування та виконання бюджету

Прозорість бюджетного процесу є фундаментальним елементом для забезпечення ефективності фіскальної політики та розвитку громадянського суспільства. Вона дозволяє суспільству активно взаємодіяти з органами державної влади, виявляти проблеми в управлінні бюджетними коштами та брати участь у їх вирішенні. Відсутність достатнього рівня прозорості ставить під загрозу основні принципи демократії, створюючи сумніви щодо ефективності урядових рішень.

У сучасних умовах пріоритети фіскальної політики повинні враховувати інтереси суспільства, забезпечуючи баланс між державними потребами та вимогами громадян. Фінансова децентралізація, яка є наслідком цього балансу, покликана забезпечити більш ефективне управління бюджетними коштами на місцевому рівні та відповідає вимогам розвитку громад.

Прозорість бюджетного процесу включає в себе відкритість бюджетної інформації, ефективний бюджетний нагляд та активну участь громадськості в процесі прийняття рішень. Лише за умови виконання цих принципів можна досягти оптимальної децентралізації, що сприятиме ефективному застосуванню програмно-цільового методу бюджетування. Це, в свою чергу, посилить демократичні принципи, підтримку євроінтеграційного курсу та налагодить нову, більш відкриту та взаємодієву систему відносин між громадськістю та державою.

Громадяни повинні мати доступ до необхідної бюджетної інформації та активно залучатися до процесу формування бюджету, що сприятиме більш ефективному задоволенню потреб у соціально-економічному розвитку. Принципи прозорості в бюджетному процесі активно підтримують провідні міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк.

Міжнародне бюджетне партнерство (ІВР) проводить дослідження рівня прозорості бюджетного процесу з 2006 року. Останній звіт аналізує стан

бюджетної прозорості в 115 країнах, використовуючи 145 критеріїв. Оцінювання здійснюється незалежними експертами за чітко визначеною методологією. Зважаючи на євроінтеграційний курс України, доцільно порівняти прозорість української бюджетної системи з показниками країн Східної Європи, які вже є членами ЄС.

Таблиця 3.1

Оцінка бюджетної прозорості країн Східної Європи [49]

№ з/п	Країна	Відкритість бюджетної інформації	Стан та ефективність нагляду	Рівень участі громадськості
1	Румунія	75	63	6
2	Словенія	69	80	11
3	Болгарія	66	59	22
4	Чеська Республіка	61	82	9
5	Польща	59	82	24
6	Словаччина	59	56	9
7	Хорватія	58	59	7
8	Україна	57	59	26
9	Молдова	54	83	30
10	Угорщина	46	65	11
11	Сербія	43	63	2

Порівняння рівня бюджетної прозорості показало, що Україна займає 8 місце серед 11 досліджених країн Східної Європи, які є членами ЄС. У глобальному рейтингу за відкритістю бюджетної інформації Україна знаходиться на 39 місці. Детальний аналіз ключових аспектів бюджетної прозорості виявив, що рівень відкритості бюджетної інформації в Україні на 18 пунктів відстає від провідного гравця регіону – Румунії. Оцінка бюджетної інформаційної відкритості України складає 57 балів із 100 можливих, що свідчить про обмежений доступ громадян до бюджетної інформації. Для порівняння, середній показник по світу становить 42 бали, а в Східній Європі – 59 балів. Така оцінка України є результатом аналізу наявності та своєчасного оприлюднення восьми основних бюджетних документів: попереднього коментаря до бюджету (бюджетної резолюції), проекту бюджету, закону про державний бюджет і проміжного бюджету.

Дослідження показало, що Україна не оприлюднила лише піврічний бюджетний звіт із восьми основних документів. Цей звіт зазвичай містить інформацію про виконання бюджету до середини фінансового року та оновлений бюджетний прогноз на кінець року. Окрім наявності та своєчасного публікування бюджетних документів, оцінювалась також повнота наданої інформації в кожному з них. Зокрема, найвищі оцінки отримали закон про державний бюджет (95 балів), проміжні бюджетні звіти (93 бали) та аудиторський звіт (86 балів). У той же час, проект бюджету (48 балів), бюджетна резолюція (45 балів) та Громадський бюджет України (42 бали) були оцінені як обмежені за рівнем повноти та оперативності інформації. Це свідчить про те, що відкритість бюджетної інформації в Україні не відповідає світовим стандартам, хоча заповнення основних бюджетних документів отримало позитивну оцінку.

У проекті бюджету слід приділяти більше уваги детальному прогнозуванню доходних джерел не менше ніж на два наступних бюджетні періоди. За оцінками експертів, прогнозна інформація охоплює лише дві третини доходів бюджету. Дані щодо основних податкових джерел надані, але неподаткові надходження потребують детальнішого розгляду. Важливу увагу також слід приділяти відкритості інформації про боргове навантаження країни, зокрема стосовно основних зовнішніх і внутрішніх кредиторів та процентних ставок. Аналіз чутливості бюджету отримав негативну оцінку через відсутність врахування можливих змін у бюджетній ситуації, пов'язаних із ключовими макроекономічними показниками, такими як індекс інфляції та зміни реального ВВП. Для України ці рекомендації є особливо важливими, враховуючи сировинну залежність від енергоресурсів, політичну нестабільність та інші деструктивні фактори. Серед недоліків звіту про виконання бюджету є відсутність порівняння прогнозованих макропоказників на початок року з фактичними результатами після закінчення бюджетного періоду.

Зведена інформація про благодійну допомогу, надану Україні, є обмеженою. Особливу увагу слід приділити розкриттю даних про фінансові та нефінансові активи, які належать органам державної влади, зокрема їх кількість, стан і ринкову вартість. Інформація про позабюджетні фонди в Україні потребує більш детального висвітлення, щоб дати чітке уявлення про реальний фінансовий стан країни. Громадськість повинна мати доступ до надійних даних щодо стану Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування. Ураховуючи залежність від експорту енергоресурсів, фінансовий стан НАК «Нафтогаз України» слід віднести до позабюджетних коштів. Зокрема, в бюджетних документах відсутня доступна інформація щодо державних трансфертів НАК «Нафтогаз України», що може створювати ризики приховування чи маніпулювання бюджетними даними.

Один із способів удосконалення класифікації видатків в Україні – це розробка власних демографічних, гендерних і регіональних підходів до розподілу витрат, що відповідають міжнародним демократичним стандартам. Враховуючи важливість аграрного сектору, можна створити окремий підхід до аграрного бюджетування, що враховує географічні особливості. Наприклад, в Індії бюджетування з урахуванням соціального розшарування є важливою складовою, а ООН активно підтримує гендерне бюджетування для досягнення гендерної рівності.

Для підвищення оцінки відкритості бюджетної інформації Україні слід надавати більш детальну інформацію про категорії боргу (внутрішній чи зовнішній), загальну суму зовнішнього боргу, структуру боргових інструментів і розмір процентних ставок за ними.

Попри те, що Україна відстає від своїх сусідів за рівнем відкритості бюджетної інформації, є й позитивні аспекти. За станом нагляду та рівнем участі громадськості в бюджетному процесі Україна посідає перше місце серед обраних країн. Однак, на думку Міжнародного бюджетного партнерства, громадськість має обмежені можливості брати участь у бюджетному процесі. Україна отримала лише 30 балів за рівень участі

громадськості, що вказує на мінімальний рівень залученості. Для порівняння, Румунія, яка лідирує в регіоні, надає громадськості обмежені можливості участі, що підтверджують лише шість пунктів у відповідній категорії.

Ефективність бюджетного нагляду в Україні оцінена в 83 бали, що свідчить про достатній рівень контролю. Україна отримала високу оцінку за нагляд за процесом складання, затвердження та виконання бюджету. Одним з нових напрямів бюджетного нагляду, що активно розвивається в розвинутих демократіях, є діяльність незалежних наглядових інституцій. Основною метою таких інституцій є підвищення довіри до державних фінансів шляхом перевірки точності бюджетних прогнозів та незалежної перевірки урядових дій. Такі інституції можуть мати різні форми, як парламентські бюджетні служби чи фіскальні ради. Проте в Україні наразі немає такої незалежної наглядової установи. Однак країни Східної Європи, зокрема Румунія, Словаччина, Болгарія, Хорватія, Угорщина та Сербія, вже мають досвід роботи таких органів. В Україні існуючий рівень бюджетного нагляду можна підвищити, запозичивши кращі практики з цих країн.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження розвитку програмно-цільового планування місцевих бюджетів в Україні сформульовано наступні висновки.

1. Дослідження теоретичних основ програмно-цільового планування в бюджетному процесі дозволило сформулювати це поняття як процес, що включає визначення джерел формування бюджетних доходів і напрямків використання бюджетних ресурсів, з урахуванням цільових макроекономічних показників та національних стратегічних цілей для економічного розвитку держави. Основною метою цього процесу є оптимізація доходів та видатків і забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. У дослідженні охарактеризовані основні фактори, які впливають на бюджетне планування в умовах воєнного часу, а також визначені шляхи його вдосконалення, зокрема через врахування статистичних та макроекономічних показників та планування видатків на відновлення і розвиток територіальних громад.

Опис складових елементів програмно-цільового методу дозволив побудувати структуру ПЦМ та проаналізувати призначення кожного розділу бюджетної програми. Особливу увагу приділено необхідності чіткішого формулювання мети та напрямків кожної бюджетної програми, що дасть змогу більш точно визначити цілі використання бюджетних коштів. Доведено, що кожен елемент бюджетної програми важливий для точної постановки мети щодо спрямування бюджетних коштів і оцінки ефективності та результативності їх використання.

2. Аналіз застосування програмно-цільового методу планування та моніторингу виконання місцевих бюджетів в Україні показав, що попри невелике недовиконання за доходами, зокрема значне у 2022 році (6,3%), спостерігається постійне недовиконання місцевих бюджетів за видатками: у 2021 році – на 8,2%, у 2022 році – на 22,3%, у 2023 році – на 14,4%. Це означає, що частина бюджетних програм не була профінансована, і громадяни не

отримали послуг, що були передбачені рішеннями про місцеві бюджети. Схожу динаміку з недовиконанням демонструють і трансферти з Державного бюджету до місцевих бюджетів. Отже, на загальному фоні всіх місцевих бюджетів України виникає проблема з досягненням планових показників у видатковій частині. Це особливо виражено на тлі більш високого рівня виконання планових показників за доходами.

3. Аналіз виконання місцевого бюджету Слобожанської ОТГ із застосуванням програмно-цільового методу свідчить, що не зважаючи на досягнутий за роки державності України прогрес у забезпеченні її фінансової незалежності, низка адміністративно-територіальних одиниць все ще залишаються недієздатними. Загальнодержавні податки і неподаткові надходження, на стягнення яких органи влади на місцях не мають прямого впливу (тим паче, коли мова йде про міжбюджетні трансферти), надто нестабільні через зміну законодавства й лобіювання політичних рішень щодо їх надання. Чинні правила організації бюджетних відносин не дають змогу місцевій владі сформувати достатні, стабільні та диверсифіковані надходження до місцевих бюджетів. Тож реалізація завдань із забезпечення економічного зростання територій має опиратися на науково обґрунтовану політику щодо формування самодостатніх місцевих бюджетів. Слід приділити увагу неподатковим надходженням, якими місцева влада може скористатися при формуванні бюджету – платежі еквівалентного і штрафного характеру та кошти, залучені на платній або добровільній основах.

Для збільшення частки податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів та досягнення їх збалансованості потрібне не лише чітке законодавче закріплення бюджетних повноважень і відповідальності органів влади різних рівнів при формуванні доходів, а й наділення органів місцевої влади вагомими місцевими податками, ставку, базу оподаткування та строки сплати до місцевого бюджету яких вони могли б встановлювати самостійно, незалежно від центральних органів влади.

Стан надходжень до бюджету Слобожанської громади за 2023 рік в цілому був виконаний. Одним з позитивних регуляторів для виконання бюджету було зниження податків для стимулювання економіки і, таким чином, зменшення видаткової частини бюджету – ще один із способів, який органи влади можуть застосувати для покращення ситуації, яка виникає у наслідок недоотримання доходів. Основні причини недоотримання доходів по Слобожанській громаді – економіка не працює так добре, як очікувалось, коли формувався бюджет; низька підприємницька активність, недостатня кваліфікація мешканців для зайняття наявних високооплачуваних робочих місць, тіньова зайнятість тощо.

Проаналізувавши бюджет Слобожанської об'єднаної територіальної громади по видаткам бачимо, що кошти направлялись на забезпечення діяльності та виконання своїх повноважень органу місцевого самоврядування; на утримання комунальних закладів та виконання ними своїх галузевих завдань та повноважень, а саме в галузях: освіти, культури, соціального захисту населення, фізкультури та спорту, житлово-комунального господарства, благоустрою, землеустрою, ремонту інфраструктури доріг, захисту від надзвичайних ситуацій, громадського порядку та безпеки, надання субвенцій до інших бюджетів, в тому числі і реверсної дотації до державного бюджету. Можна переконливо сказати, що громада забезпечує не тільки повне виконання по соціально-захищеним видаткам а й робить значний внесок в розбудову і покращення якості життя мешканців громади.

4. Встановлені проблеми, що впливають на ефективність виконання бюджетних програм, серед яких: невідповідність між середньостроковим і стратегічним бюджетним плануванням; відсутність стандартизованого підходу до оцінювання ефективності бюджетних програм; недосконалість існуючих методів оцінки ПЦМ; відсутність чіткого взаємозв'язку між назвою програми, її метою та завданнями; високі вимоги до ресурсного забезпечення; нестача кваліфікованих фахівців; обмежене залучення громадськості до

процесу формування бюджетних програм; відсутність ефективної системи моніторингу тощо.

5. Дослідження зарубіжної практики застосування програмно-цільового методу показало, що серед передумов успішного середньострокового планування бюджету в інших країнах виокремлюють надійний і передбачуваний річний бюджет, а також точні середньострокові макроекономічні та демографічні прогнози. Однак для України, з огляду на воєнний період, забезпечити такі умови є досить складно.

Вивчення практики формування оцінки бюджетних програм в інших країнах показало, що вона ґрунтується на рекомендаціях щодо кращих практик бюджетування, оприлюднених ОЕСР у 2019 році, і передбачає три види оцінки: попередню, поточну та огляд витрат. З'ясовано, що методика оцінки ефективності бюджетних програм в Україні потребує вдосконалення з урахуванням цих настанов ОЕСР.

6. Напрями удосконалення ПЦМ планування бюджетних видатків згруповано за принципами бюджетної системи та виділено наступні: покращення прозорості (оприлюднення середньострокових планів та результатів оцінки бюджетних програм); підвищення економічності видатків (контроль за граничними обсягами видатків; оптимізація кількості головних розпорядників та бюджетних програм); обґрунтованість (проведення оглядів витрат та обґрунтування їх доцільності); результативність (посилення адресності та доступності послуг; моніторинг результативності). Застосування запропонованих напрямів сприятиме підвищенню раціональності витрачання бюджетних коштів у процесі ПМЦ.

7. Прозорість бюджетного процесу є однією з основних передумов, яка дозволяє громадськості виявляти проблеми у фіскальній політиці та взаємодіяти з органами державної влади для їх вирішення. Порівняння рівня бюджетної прозорості показало, що Україна займає 8 місце серед 11 досліджених країн Східної Європи, які є членами ЄС. Якщо враховувати світовий рейтинг відкритості бюджетної інформації, то Україна займає 39

місце. Детальний аналіз показав, що рівень відкритості бюджетної інформації в Україні на 18 пунктів відстає від Румунії, яка є одним із лідерів у регіоні. Оцінка бюджетної інформаційної відкритості України становить 57 балів зі 100 можливих, що свідчить про обмежену доступність інформації для населення. Для порівняння, середній світовий показник становить 42 бали, а в Східній Європі – 59 балів.

Цей результат оцінки України є результатом наявності та своєчасного оприлюднення восьми основних бюджетних документів, таких як попередній коментар до бюджету, проект бюджету, закон про державний бюджет, проміжний бюджет тощо.

Щодо подання інформації про позабюджетні фонди, в Україні потрібна більша деталізація, щоб забезпечити прозорість фінансової ситуації в країні. Громадськість повинна отримувати достовірні дані про стан Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування. Одним із шляхів удосконалення класифікації видатків в Україні, з урахуванням міжнародних демократичних стандартів, є розробка власної концепції розподілу витрат з урахуванням демографічних, гендерних і регіональних факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базарна О. В. Програмно-цільове моделювання та ідентифікація сталого розвитку на рівні територіальної громади. *Економіка та держава*. 2023. № 11. С. 140-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2023_11_35.
2. Бедринець М., Огійчук Є. Оцінка виконання бюджетних програм в Україні за 2016-2020 роки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33.
3. Бюджетна декларація на 2022–2024 роки. URL: <https://data.gov.ua/dataset/c4e270ef-c566-47f6-9239-a3cb77a9b0ce>.
4. Бюджетний кодекс України : кодекс України від 08.07.2020 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
5. Варцаба В. І. Програмно-цільовий метод як інструмент вдосконалення бюджетного планування. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер.: Економіка. 2024. Вип. 3. С. 100-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2024_3_24.
6. Горин В. П. Підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів соціального спрямування в умовах демократизації управління публічними фінансами. *Фінансове забезпечення сталого розвитку* : зб. наук. пр. кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету, вип. 1, м. Тернопіль, 2021. С. 41–46.
7. Громади мають проводити оцінку ефективності бюджетних програм попри воєнний стан. URL: <https://www.prostir.ua/?news=hromady-mayut-provodytyotsinku-efektyvnosti-byudzhethnyh-prohram-popry-vojennyj-stan>.
8. Губа М. І. Програмно-цільовий підхід як інструмент управління громадою. *ВІСНИК Херсонського національного технічного університету*. 2021. № 2 (77). С. 120-126. URL: <https://ojs.kntu.net.ua/index.php/visnyk/article/view/78>.
9. Дубина М. Упровадження та реалізація системи середньотермінового бюджетного планування в Україні: досвід Німеччини. *Галицький економічний вісник*. 2024. Т. 66. № 5. С. 78–92.

10. Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетних програм : наказ Міністерства фінансів України 10.12.2010 № 1536 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 15.06.2015 № 553) Дата оновлення: 08.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10#n15>.
11. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за січень–грудень 2022-2023 років. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582.
12. Кизим М. О., Феденко Г. М. Теорія та практика оцінки пріоритетності та результативності державних цільових програм в Україні. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 6-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_12_2.
13. Кириленко О., Малиняк Б. Видатки Державного бюджету України на вищу освіту в світлі запровадження середньострокового планування. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 3. С. 152–168.
14. Кількість людей з інвалідністю в Україні за 2 роки збільшилася на 300 тисяч. URL: <https://kanaldim.tv/kilkist-lyudej-z-invalidnistyu-v-ukrayini-za-2-rokyzbilshylasya-na-300-tysyach/>.
15. Козьменко С., Качула С. Соціальні програми як інструмент бюджетної політики людського розвитку та оцінка їх ефективності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(24). С. 74–87.
16. Крамаренко К. Методи бюджетування та їх місце у системі фінансового забезпечення бюджетних установ. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-1>.
17. Лисяк Л., Качула С., Абдін А. Бюджетна політика у сфері видатків в координатах соціального розвитку. *Світ фінансів*. 2020. № 4(65). С. 39–55.
18. Луцків О. М. Програмно-цільовий підхід до управління регіональним розвитком. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* : збірник наукових праць. 2018. Вип. 1 (129). С. 33-38. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20181\(129\)/sep20181\(129\)_033_LutskivO.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20181(129)/sep20181(129)_033_LutskivO.pdf)

- 19.Методичні рекомендації щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм : наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ v0608201-11#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0608201-11#Text).
- 20.Методичні рекомендації щодо формування бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету : наказ Міністерства фінансів України 25.08.2023 р. № 465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0465201-23#Text>.
- 21.Міністерство соціальної політики України. Паспорти бюджетних програм на 2021–2024 рік та звіти про їх виконання. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23452.html>
- 22.Мусаєва І. Запровадження програмно-цільового методу формування місцевих бюджетів в Україні. *Науковий вісник «Демократичне врядування»*. 2024. Вип. 16/17. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2024/feb/26728/musajeva.pdf>.
- 23.Огонь Ц. Г. Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм. *Фінанси України*. 2023. № 7. С. 20-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_7_3.
- 24.Оцінка ефективності бюджетних програм за 2022 рік. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22970.html>.
- 25.Паспорти бюджетних програм за 2021–2023 роки Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/finansova-politika/byudzhetnij-proces/pasportibyudzhetnih-program>.
- 26.Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>.
- 27.Підходи до складання місцевих бюджетів-2024 (особливості та новели). URL: <https://hromady.org/>.

- 28.Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / [Під заг. ред. В.В.Зубенко]; ІБСЕД, Проєкт «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». 4-те видання, виправлене та доповнене К., 2023. 120 с. URL: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/book_pp_bm_ch4_v4.pdf.
- 29.Порядок здійснення оцінки ефективності бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету : наказ Міністерства фінансів України 19.05.2020 р. № 223, зареєстрований Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2020 р. за № 646/34929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0646-20#Text>.
- 30.Посаднєва О. М. Проблематика бюджетного планування в умовах макроекономічної нестабільності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С. 123–129.
- 31.Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання : наказ Міністерства фінансів України Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 (у редакції наказу Міністерства фінансів України 14.01.2008 р. № 19, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 21 січня 2003 р. за № 47/7368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03#Text>.
- 32.Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України, затверджений Законом № 2102-IX від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
- 33.Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 09.11.2023 р. № 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
- 34.Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 року № 836. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1103-14#Text>.
- 35.Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм. Наказ Міністерства Фінансів України

від 17.05.2011 № 608 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0608201-11#Text>

36. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Розпорядження КМУ від 14.09.2002 р. № 538-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80#Text>.
37. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>.
38. Рябчук О., Гайова А. Аналіз ефективності реалізації бюджетних програм в екологічній сфері. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. С. 1–6.
39. Савастєєва О. М. Теоретико-методологічне забезпечення бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах трансформації міжбюджетних відносин : дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.08. Чернігів, 2020. 517 с.
40. Савонік Т. Особливості бюджетного планування зарубіжних країн та перспективи їх впровадження в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 1. С. 1–7.
41. Сайт Слобожанської селищної ради URL: <https://slobozhanska-gromada.gov.ua/uk>
42. Соціальний бюджет 2024: плюс до самозарадності людини і мінус до євроінтеграції. URL: <https://ants.org.ua/soczialnyj-byudzheth-2024-plyus-dosamozaradnosti-lyudyny-i-minus-do-yevrointegracziyi/>
43. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyireformuvannya-sistemi-upravlinnya-derzhavnimi-finansami-na-20222025-roki-ta-planuzahodiv-z-yiyi-realizaciyi-i291221-1805>.
44. Тарасюк М. Бюджетне планування в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2023. № 2. С. 19–31.

45. Тимошенко М. В. Перспективи запровадження середньострокового бюджетного планування на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 21–26.
46. Тимошенко М. В. Середньострокове планування державного бюджету та повоєнне відновлення. *Трансформаційна економіка*. 2023. Вип. 3 (03). С. 50–55.
47. Типовий перелік бюджетних програм і результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення» : наказ Міністерства соціальної політики України 14.05.2018 р. № 688, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 червня 2018 р. за № 685/32137. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22970.html>.
48. Титарчук І. Результативні показники бюджетних програм на сільське господарство та розвиток сільських районів. *Економічний простір*. 2020. № 158. С. 110–115.
49. Удосконалення методики здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм. Лист МФУ від 19.09.2013 р № 31-05110- 14-5/27486. URL: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/metodyka_zdiysnennya_porivnyalnogo_analizu.pdf.
50. Уряд схвалив законопроект про відновлення середньострокового планування для місцевих бюджетів <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-uriadskhvalyv-zakonoproekt-pro-vidnovlennia-serednostrokovoho-planuvannia-dliamistsevykh-biudzhativ>.
51. Федосов В. М., Бабич Т. С. Сутність і проблематика бюджетування: українські реалії. *Фінанси України*. 2023. № 1. С. 3-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2023_1_2.
52. Шевцова Ю. М. Нова парадигма молодіжної роботи в контексті децентралізації та євроінтеграції. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2023. №8. С. 11-18

- 53.Шелеметьева Т. В. Використання програмно-цільового методу управління розвитком туризму в регіонах України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2023. Том 29 (68). № 6. С. 48–53.
- 54.Шубенко І. А., Стойко О. Я. Програмно-цільовий метод і проблеми його застосування в період реформування фінансування галузі охорони здоров'я. *Бізнес-інформ*. 2021. № 1. С. 264–271.

ДОДАТКИ

Додаток А

Видатки Слобожанської ОТГ в розрізі головних розпорядників коштів
на 2024 рік

КПК	КЕКВ	План на 2024 рік	Призначення коштів
Виконавчий комітет ССР			
0150	2111	31 439 929	Заробітна плата
	2120	6 916 785	Нарахування на оплату праці
	2210	275 000,00	Придбання канцтоварів, паперу, господарських засобів, картриджів, автозапчастини та паливо-мастильних матеріалів для службових авто
	2240	390 000,00	Оплата за інтернет, зв'язок, охорону, поштові послуги, послуги страхування та технічного обслуговування службових авто, супровід програмного забезпечення, поточний ремонт комп'ютерного обладнання, заправка картриджів, участь у конференціях і семінарах.
	2250	30 000,00	Видатки на відрядження
	2271	92 899,00	Оплата теплопостачання
	2272	64 397,00	Оплата водопостачання та водовідведення
	2273	838 512,00	Оплата електроенергії
	2274	497 934,00	Оплата природного газу
	2282	10 000,00	Видатки на навчання з отриманням відповідного сертифікату
	2800	10 000,00	Сплата податків і зборів, штрафів
Разом по 0150:		40 565 456	
0160	2111	3 600 332	Заробітна плата
	2120	792 073,00	Нарахування на оплату праці
	2210	50 000,00	Придбання канцтоварів, паперу
	2240	30 000,00	Послуги з заправки картриджів, інтернету, зв'язку, експлуатаційні витрати
	2272	120,00	Оплата водопостачання та водовідведення
	2273	3 000,00	Оплата електроенергії
	2274	4 415,00	Оплата природного газу
Разом по 0160:		4 479 940,0	
0180	2210	50 000,00	Придбання прапорів (Державні, селищні, Європи) для флагштока, придбання маленьких прапорців, придбання ручок, магнітів, олівців, буклетів, блокнотів, пакетів з логотипом «Я люблю Слобожанське»
	2240	50 000,00	Виготовлення презентаційних фільмів (підсумок діяльності громади, тематичні та документальні), презентаційних роликів (хронометраж 10 хвилин, українська мова, дублювання на англійську, німецьку та польську мови), презентаційних буклетів (формат А4, 16 сторінок, українська та англійська мова)
	2282	15 000,00	Участь, організація та проведення заходів ініціативних груп
	2730	300 000,00	Матеріальне заохочення

КПК	КЕКВ	План на 2024 рік	Призначення коштів
Разом 0180:		415 000,00	
7370	2240	200 000,00	Схема розміщення торгових точок по вулиці Теплична
	3122	857 480,00	Придбання нерухомого майна під торговий ринок
Разом по 7370:		1 057 480,0	
7530	2210	30 000,00	Придбання інформаційних постерів для подальшої поклейки на щит
	2240	660 582,00	Супровід та обслуговування системи WI-FI; оплата за зв'язок та інтернет; придбання ліцензійного програмного забезпечення; послуги з технічного обслуговування та ремонту комп'ютерної техніки; заправка та реставрація картриджів; технічного обслуговування серверів та локальних мереж; забезпечення інтернет представництва для прозорого функціонування Слобожанської ТГ; виготовлення та тиражування часопису "Громада нашого життя"
	3110	200 000,00	Придбання комп'ютерної техніки
Разом по 7530:		890 582,00	
7610	2282	50 000,00	Участь, організація та проведення навчальних і профорієнтаційних заходів (семінарів, тренінгів, курсів тощо), спрямованих на підвищення правових та економічних основ та запровадження власного бізнесу; Проведення конкурсу „Підприємець року Слобожанського ” до Дня підприємця України; Організація та проведення конкурсу дитячого малюнку “Бренди Слобожанського“ із залученням учнів початкових класів шкіл громади; Розробка, друк та розповсюдження логотипу «Бренди Слобожанського», з використанням сіті-лайтів, біл-бордів, електронних ресурсів, публікацій у ЗМІ, виготовлення промоційної продукції (канцтовари, календарі, блокноти тощо)
8110	2210	100 000,00	придбання матеріалів для забезпечення протиепідемічних заходів з запобігання поширенню на території Слобожанської громади коронавірусу COVID-19 (дезінфікуючі засоби, маски, рукавички, щитки захисні для обличчя, серветки антибактеріальні, комбінезони захисні)
	2240	100 000,00	послуги з дезінфікування та санітарної обробки приміщень для запобігання поширенню на території Слобожанської громади коронавірусу COVID-19
Разом по 8110:		200 000,00	
8130	2111	4 239 074,0	Заробітна плата
	2120	932 596,00	Нарахування на оплату праці
	2210	512 00,00	Канцтовари, паливо-мастильні матеріали, спецодяг для пожежної команди, придбання пожежного обладнання, господарчі товари, миючі, чоботи пожежні з високими берцями, автозапчастини, радіоприймачі
	2240	73 800,0	Послуги інтернету, зв'язку, обслуговування техніки, вивіз сміття, страхування працівників, страхування службових

КПК	КЕКВ	План на 2024 рік	Призначення коштів
			автомобілів, обслуговування вогнегасників, відеоспостереження, лабораторні дослідження, медогляд працівників
	2273	39 600,00	Оплата електроенергії
	2275	65 000,00	Придбання брикетів для опалення
Разом по 8130:		5 862 070,0	
8230	2240	150 000,00	супровід існуючої системи відеоспостереження на території Слобожанської громади
РАЗОМ :		53 620 528,0	
Відділ соціального захисту населення ССР			
0160	2111	3 635 800,0	Заробітна плата
	2120	799 876,00	Нарахування на оплату праці
	2210	50 000,00	Придбання канцтоварів, паперу, господарчих товарів, придбання Токенів для роботи з електронними сервісами, придбання інформаційно-роз'яснювальних стендів і т.д.
	2240	200 000,00	Оплата послуг зв'язку, інтернету, обслуговування комп'ютерної техніки, заправка картриджів, супровід програмного забезпечення, придбання ключів ЕЦП
	2271	43 470,00	Оплата теплопостачання
	2272	4 190,00	Оплата водопостачання та водовідведення
	2273	31 200,00	Оплата електроенергії
РАЗОМ :		4 764 536,0	
Фінансовий відділ ССР			
0160	2111	1 980 826,0	Заробітна плата
	2120	435 782,00	Нарахування на оплату праці
	2210	25 000,00	Придбання канцтоварів, паперу, печатки, Токенів для роботи з електронними сервісами
	2240	10 000,00	Оплата інтернету, придбання та супровід програмного забезпечення, придбання ключів ЕЦП
Разом по 0160:		2 451 608,0	
9770	2620	22 500,00	Субвенція до обласного бюджету на поповнення регіонального матеріального резерву для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій
РАЗОМ:		2 474 108,0	
УСЬОГО:		60 859 172	

Додаток Б

Детальний розподіл соціальної допомоги населенню за планом 2024 року

№	Вид допомоги	Сума
1	надання одноразової допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку (4*1810 грн.)	7 240,00
2	надання матеріальної допомоги сім'ям опікунів/піклувальників на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які зареєстровані на території Слобожанської громади (30*2000 грн.)	60 000,00
3	придбання путівок санаторно-курортне лікування	200 000,00
4	надання матеріальної допомоги учасникам бойових дій на території інших держав (УБД-71*3000,00 грн.; УБД-особи з інвалідністю внаслідок війни-10*4000,00 грн.)	253 000,00
5	надання матеріальної допомоги учасникам бойових дій та особам, які безпосередньо брали участь в антитерористичній операції (УБД АТО-239*3000,00 грн.; УБД АТО-особа з інвалідністю внаслідок війни - 2*4000,00 грн.)	725 000,00
6	надання щомісячної матеріальної допомоги кожному члену сім'ї загиблого учасника антитерористичної операції (4*1500грн.*12міс)	72 000,00
7	надання матеріальної допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (ліквідатори-28*3000грн.; потерпілі від ЧАЕС-27*2000 грн.; учасники ЧАЕС-особи з інвалідністю-18*4000 грн.)	210 000,00
8	надання матеріальної допомоги особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни, учасникам бойових дій Другої світової війни (особи з інвалідністю внаслідок війни-8*4000,00 грн.;УБД-5*4000,00 грн.; учасники війни-74*1500,00 грн.)	163 000,00
9	надання матеріальної допомоги до ювілейних дат: 75,80,85,90,95,100 років (326*1500,00 грн; сторічні особи 1*6000грн.)	495 000,00
10	надання матеріальної допомоги особам, переміщеним з тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО (122*1500,00 грн.)	183 000,00
11	надання матеріальної допомоги багатодітним родинам (по 1000,00 грн. на 1 дитину, яка має реєстрацію місця проживання на території Слобожанської громади=607000грн); матерям, яким присвоєне почесне звання "Мати героїня" (по 6000,00 грн*11.) та вдовам (по 2000,00 грн*23.) (Мати героїня-3*6000,00 грн.; вдови-25*2000,00 грн; багатодітні родини-300 000,00 грн.)	719 000,00
12	надання матеріальної допомоги дітям з інвалідністю (діти з інвалідністю до 18 років- 74*1500,00 грн., молодь до 35 років з інвалідністю - 81*1500,00 грн.)	232 500,00

№	Вид допомоги	Сума
13	надання матеріальної допомоги незахищеним верствам населення за клопотаннями депутатів селищної ради (депутатська)	2 600 000,00
14	надання матеріальної допомоги депутатам, працівникам селищної ради, комунальних закладів та підприємств, що знаходяться у власності територіальної громади, які потрапили у скрутне матеріальне становище	200 000,00
15	надання матеріальної допомоги особам, які займаються волонтерською діяльністю до Всесвітнього дня волонтера (15*2000,00 грн.)	30 000,00
16	надання допомоги на поховання непрацюючим громадянам, особі, яка зобов'язалась поховати померлого (25*4000,00грн.)	100 000,00
17	відшкодування коштів за надані послуги безкоштовного зубного протезування пільговим категоріям громадян	70 000,00
18	Надання матеріальної допомоги Почесний громадянин Слобожанської селищної ради	10 000,00
19	Забезпечення фінансування для реалізації постанови КМУ від 23.09.2023 №859 «Деякі питання призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі»	85 000,00
20	Надання допомоги на поховання одиноких та одиноко проживаючих осіб	54 340,00
21	Касове обслуговування	10 920,00

Додаток В

Видатки бюджету Слобожанської ОТГ в розрізі програмної
класифікації у 2023 році

Код ПКВКМБ	Показник	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки	% виконання
0210150	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	38 063,3	36 532,8	96,0
0210160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, об'єднаних територіальних громадах	3 143,7	3 036,7	96,6
0210180	Інша діяльність у сфері державного управління	728,2	595,2	81,7
0211010	Забезпечення реалізації політики у молодіжній сфері на регіональному рівні	902,6	870,7	96,4
0211010	Надання дошкільної освіти	60 660,5	56 702,9	93,5
0211020	Надання загальної середньої освіти закладами загальної середньої освіти (у тому числі з дошкільними підрозділами (відділеннями, групами))	81 232,1	77 166,2	95,0
0211100	Надання спеціальної освіти мистецькими школами	10 278,2	7 134,2	69,4
0212010	Багатопрофільна стаціонарна медична допомога населенню	24 604,1	24 261,3	98,6
0212144	Централізовані заходи з лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет	3 987,6	3 982,1	99,9
0212151	Забезпечення діяльності інших закладів у сфері охорони здоров'я	955,0	914,2	95,7
0213133	Інші заходи та заклади молодіжної політики	2 204,0	1 952,4	88,6
0213241	Забезпечення діяльності інших закладів у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	4 523,3	3 836,8	84,8
0213242	Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	171,0	89,1	52,1
0214060	Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	11 606,2	10 227,9	88,1
0214082	Інші заходи в галузі культури і мистецтва	620,9	553,8	89,2
0215061	Забезпечення діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення `Спорт для всіх` та проведення фізкультурно-масових заходів серед населення регіону	9 271,1	9 024,4	97,3
0216011	Експлуатація та технічне обслуговування житлового фонду	12 009,3	11 593,3	96,5

Код ПКВКМБ	Показник	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки	% виконання
0216013	Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	1 142,0	620,6	54,3
0216017	Інша діяльність, пов'язана з експлуатацією об'єктів житлово-комунального господарства	776,9	774,3	99,7
0216020	Забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги	203,0	201,3	99,2
0216030	Організація благоустрою населених пунктів	6 549,3	4 368,2	66,7
0217130	Здійснення заходів із землеустрою	302,8	107,7	35,6
0217413	Інші заходи у сфері автотранспорту	330,0	249,6	75,6
0217461	Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	550,0	534,7	97,2
0217530	Інші заходи у сфері зв'язку, телекомунікації та інформатики	151,8	148,0	97,5
0217610	Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва	78,0	37,8	48,5
0217680	Членські внески до асоціацій органів місцевого самоврядування	25,0	22,0	88,0
0218110	Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	1 376,5	1 227,4	89,2
0218130	Забезпечення діяльності місцевої пожежної охорони	3 647,5	3 639,9	99,8
0218230	Інші заходи громадського порядку та безпеки	1 610,7	1 595,8	99,1
0218700	Резервний фонд	200,0	0,0	0,0
0219110	Реверсна дотація	78 470,7	78 470,7	100,0
0219150	Інші дотації з місцевого бюджету	591,3	591,3	100,0
0219730	Субвенція з місцевого бюджету на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	1 000,0	0,0	0,0
0219770	Інші субвенції з місцевого бюджету	4 435,7	3 998,0	90,1
0219800	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів	276,0	276,0	100,0
0810160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, об'єднаних територіальних громадах	3 952,1	3 818,0	96,6

Код ПКВКМБ	Показник	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки	% виконання
0813033	Компенсаційні виплати на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян	50,0	19,3	38,5
0813140	Оздоровлення та відпочинок дітей (крім заходів з оздоровлення дітей, що здійснюються за рахунок коштів на оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи)	0,0	0,0	0,0
0813242	Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	6 278,5	4 614,6	73,5
	Усього	376 958,7	353 589,2	93,8

Додаток Г

Процентне співвідношення в загальному обсязі видатків у 2023 році

Код ПКВКМБ	Показник	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки	% виконання
0210150	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	804,2	754,5	93,8
0210160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, об'єднаних територіальних громадах	10,0	6,7	66,5
0211010	Надання дошкільної освіти	572,1	567,0	99,1
0211020	Надання загальної середньої освіти закладами загальної середньої освіти (у тому числі з дошкільними підрозділами (відділеннями, групами))	8 227,2	7 406,3	90,0
0211100	Надання спеціальної освіти мистецькими школами	50,0	48,9	97,7
0212010	Багатопрофільна стаціонарна медична допомога населенню	10 535,1	10 534,2	100,0
0213133	Інші заходи та заклади молодіжної політики	220,0	186,6	84,8
0213241	Забезпечення діяльності інших закладів у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	42,6	42,6	100,0
0214060	Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	1 175,6	1 124,5	95,6
0215061	Забезпечення діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення 'Спорт для всіх' та проведення фізкультурно-масових заходів серед населення регіону	914,3	689,1	75,4
0216011	Експлуатація та технічне обслуговування житлового фонду	244,2	0,0	0,0
0216013	Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	0,0	0,0	0,0
0216017	Інша діяльність, пов'язана з експлуатацією об'єктів житлово-комунального господарства	133,1	133,0	99,9
0216030	Організація благоустрою населених пунктів	494,4	455,0	92,0
0217130	Здійснення заходів із землеустрою	668,2	57,8	8,7
0217310	Будівництво об'єктів житлово-комунального господарства	27 375,6	17 716,4	64,7
0217321	Будівництво освітніх установ та закладів	848,6	845,0	99,6

Код ПКВКМБ	Показник	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки	% виконання
0217322	Будівництво медичних установ та закладів	345,0	318,5	92,3
0217325	Будівництво споруд, установ та закладів фізичної культури і спорту	2 012,0	1 404,1	69,8
0217330	Будівництво інших об'єктів комунальної власності	3 120,9	201,8	6,5
0217350	Розроблення схем планування та забудови територій (містобудівної документації)	236,9	236,9	100,0
0217363	Виконання інвестиційних проектів в рамках здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	1 450,0	1 450,0	100,0
0217370	Реалізація інших заходів щодо соціально-економічного розвитку територій	58,4	0,0	0,0
0217461	Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	11 104,8	7 088,6	63,8
0217530	Інші заходи у сфері зв'язку, телекомунікації та інформатики	525,3	334,7	63,7
0217670	Внески до статутного капіталу суб'єктів господарювання	15 054,0	8 829,6	58,7
0217693	Інші заходи, пов'язані з економічною діяльністю	300,0	290,0	96,7
0218130	Забезпечення діяльності місцевої пожежної охорони	113,6	113,6	100,0
0218230	Інші заходи громадського порядку та безпеки	15,6	15,6	100,0
0218340	Природоохоронні заходи за рахунок цільових фондів	289,5	249,4	86,1
0219750	Субвенція з місцевого бюджету на співфінансування інвестиційних проектів	40 860,0	35 470,4	86,8
0219770	Інші субвенції з місцевого бюджету	144,9	144,9	100,0
0810160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, об'єднаних територіальних громадах	100,0	88,5	88,5
	Усього	128 046,0	96 804,0	75,6